

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Boeveriestraat 73 (Brugge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017E66

November 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Raakvlak

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1 Beschrijvend gedeelte	7
1.1.1 Administratieve gegevens	7
1.2 Onderzoeksoopdracht	9
1.2.1 Onderzoekskader	9
1.2.2 Juridische context	9
1.2.3 Randvoorwaarden	9
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	11
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	14
1.2.6.1 Methode	14
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	14
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	14
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	15
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	15
1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten	15
1.3 Assessmentrapport	16
1.3.1 Ruimtelijke situering	16
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	17
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	18
1.3.2.2 Geologie	19
1.3.2.2.1 Tertiair	19
1.3.2.2.2 Quartair	20
1.3.2.3 Bodem	21
1.3.2.3.1 Bodemtypes	21
1.3.2.3.2 Bodemerosie	22
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	23
1.3.2.5 Hydrografie	25
1.3.3 Gekende archeologische waarden	26
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	26
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	26
1.3.3.1.2 Prehistorie	26
1.3.3.1.3 Romeinse periode	27
1.3.3.1.4 Vroege Middeleeuwen	28

1.3.3.1.5	Volle Middeleeuwen	29
1.3.3.1.6	Het ontstaan van Brugge.....	32
1.3.3.1.7	Cartografisch overzicht verdere stadsontwikkeling, toegespitst op het projectgebied 33	
1.3.3.1.8	Huidige gebruik en verstoringen.....	48
1.3.3.2	<i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	<i>56</i>
1.3.3.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	<i>58</i>
1.4	Synthese	59
Deel 2:	Bibliografie.....	61
Deel 3:	Bijlagen.....	64

FIGURENLIJST (2017E66)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	11
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de huidige onderkeldering (Bron: Geopunt)	12
Figuur 5: Visualisatie contouren geplande parkeergarage	13
Figuur 6: Inplantingsplan ontworpen toestand.	13
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	16
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt)	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt)	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt)	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	23
Figuur 14: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt)	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de verschillende waterlopen (bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Reconstructie van het landschap waarin de nederzetting die later Brugge genoemd wordt zal groeien.	31
Figuur 17: Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de eerste helft van de 10 ^{de} eeuw	31
Figuur 18: Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de 11 ^{de} eeuw	31
Figuur 19: Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de tweede helft van de 10 ^{de} eeuw	31
Figuur 20: Reconstructiekaart van het Brugge van Galbert in het begin van de 12 ^{de} eeuw, met aanduiding van het projectgebied (HILLEWAERT E.A. 2011, 152)	32
Figuur 21: Situering van de eerste en tweede stadsomwalling van Brugge, met aanduiding van het projectgebied (RYCKAERT 1991, 63.)	32
Figuur 22: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Kaartenhuis Brugge)	34
Figuur 23: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Marcus Geeraerds, moderne offset (1562)	35
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Bron: Kaartenhuis Brugge)	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de kaart van F. De Wit, 1709 (Kaartenhuis Brugge)	36
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op het plan van Jan Lobbrecht, 1714 (Bron: Geopunt)	37

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	38
Figuur 28: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van Charles Senefelder, ca. 1820 (Bron: Kaartenhuis Brugge).....	38
Figuur 29: Projectgebied bij benadering weergegeven op het Primitief Kadasterplan, 1830-1834 (Bron: Raakvlak)	39
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op het Plan van W. Crowe, 1850 (Bron: Kaartenhuis Brugge)...	39
Figuur 31: Grondplan van de in 1843 door kannunik Maes ontworpen bouwplannen voor Sint-Juliaans. De dikke zwarte lijnen betreffen de bestaande toestand, de fijnere lijnen de ontworpen toestand. De Boeveriestraat situeert zich onderaan het plan. De locatie van de kapel is aangeduid met een rode contour. (Bron: GELDHOF, J. ill. 127)	40
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1864 (Bron: Geopunt)	41
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de Kadasterkaart, 1889 (Bron: Kaartenhuis Brugge)	42
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op het plan van C. Salmon, 1904-1907 (Bron: Kaartenhuis Brugge)	42
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt)	43
Figuur 36: Zicht op de Boeveriestraat. Links de gasthuiskapel met verder de witte gevels van het Sint-Juliaansgesticht. ca. 1900 (Bron: Erfgoed Brugge)	44
Figuur 37: neogotische kapel Sint-Juliaans met een gotisch poortje. Kapel werd gesloopt in 1952 en geïntegreerd in het VTI. Foto uit 1905. (Bron: Erfgoed Brugge)	45
Figuur 38: neogotische kapel met een gotisch poortje. Kapel werd gesloopt na WO II en geïntegreerd in het VTI. 1944. (Bron: Erfgoed Brugge)	45
Figuur 39: zicht op het instituut van Sint-Juliaans van de tuin af gezien. Centraal is de kapel waarneembaar, 1924. (Bron: Erfgoed Brugge)	46
Figuur 40: Het Sint-Juliaansgesticht op de hoek van de Boeveriestraat. Het gebouw heeft een lijstgevel uit de 19de eeuw. 1914. (Bron: Erfgoed Brugge)	46
Figuur 41: Vernieuwde voorgevel van het VTI Brugge, 1932 (Bron: Erfgoed Brugge)	47
Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	48
Figuur 43: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	49
Figuur 44: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	49
Figuur 45: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	50
Figuur 46: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	50
Figuur 47. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, met aanduiding van de huidige onderkeldering en dieptes t.o.v. het maaiveld (bij benadering)	51

Figuur 48: Foto's onderkelderingen	52
Figuur 49: Schets van de verstoringen ter hoogte van de kleine speelplaats	53
Figuur 50: Lokalisatie beerput 1 ter hoogte van de kleine speelplaats	53
Figuur 51: Lokalisatie beerput 2 ter hoogte van de kleine speelplaats	54
Figuur 52: Lokalisatie van de ondergrondse mazouttank (zwart, bij benadering), met aanduiding van controleputten van de riolering (wit) en de riolering (rood)	54
Figuur 53: Hoogteverschil Boeveriestraat – grote speelplaats	55
Figuur 54: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart t.a.v. de aanwezige bodemverontreiniging (Bron: Geopunt).....	55
Figuur 55: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	56
Figuur 56: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)	58
Figuur 57: Syntheseplan.....	59

TABELLENLIJST (2017E66)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	17
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	43
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	56

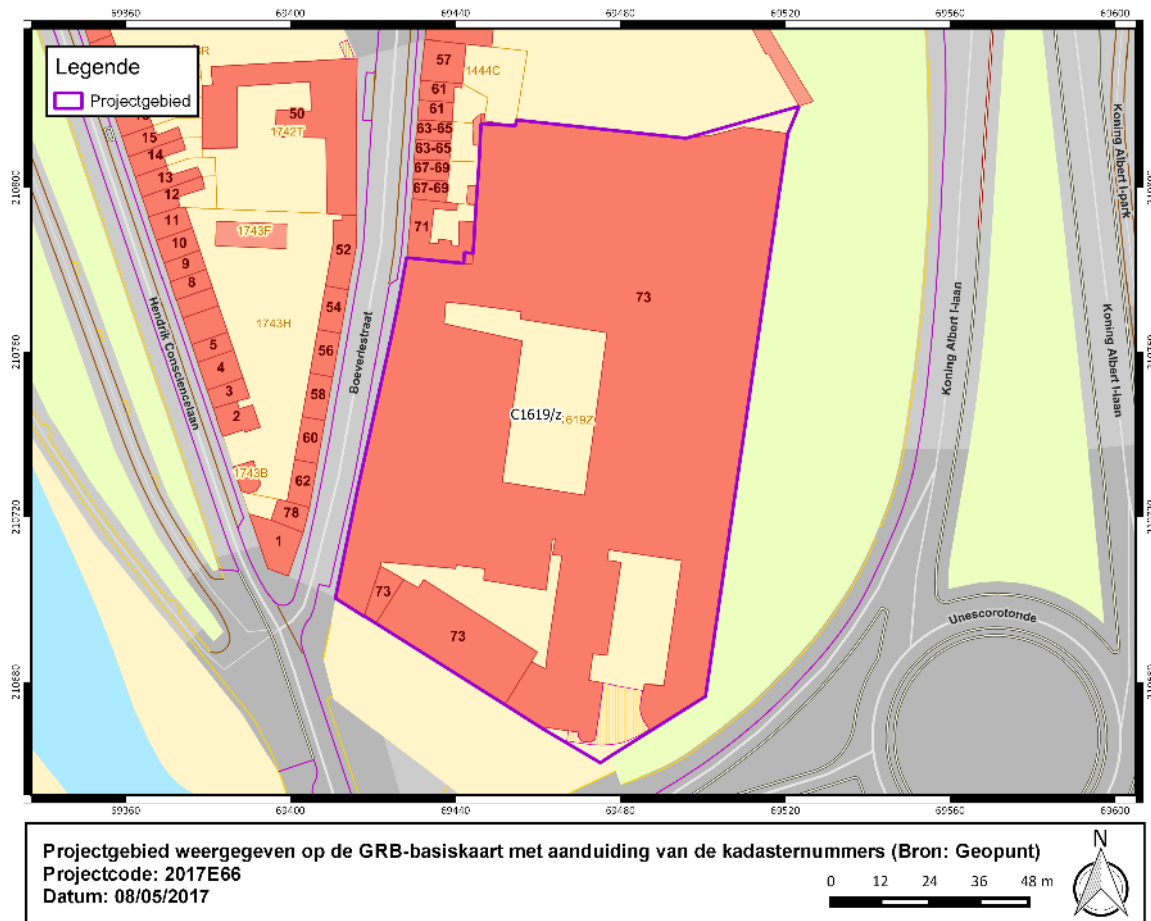
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

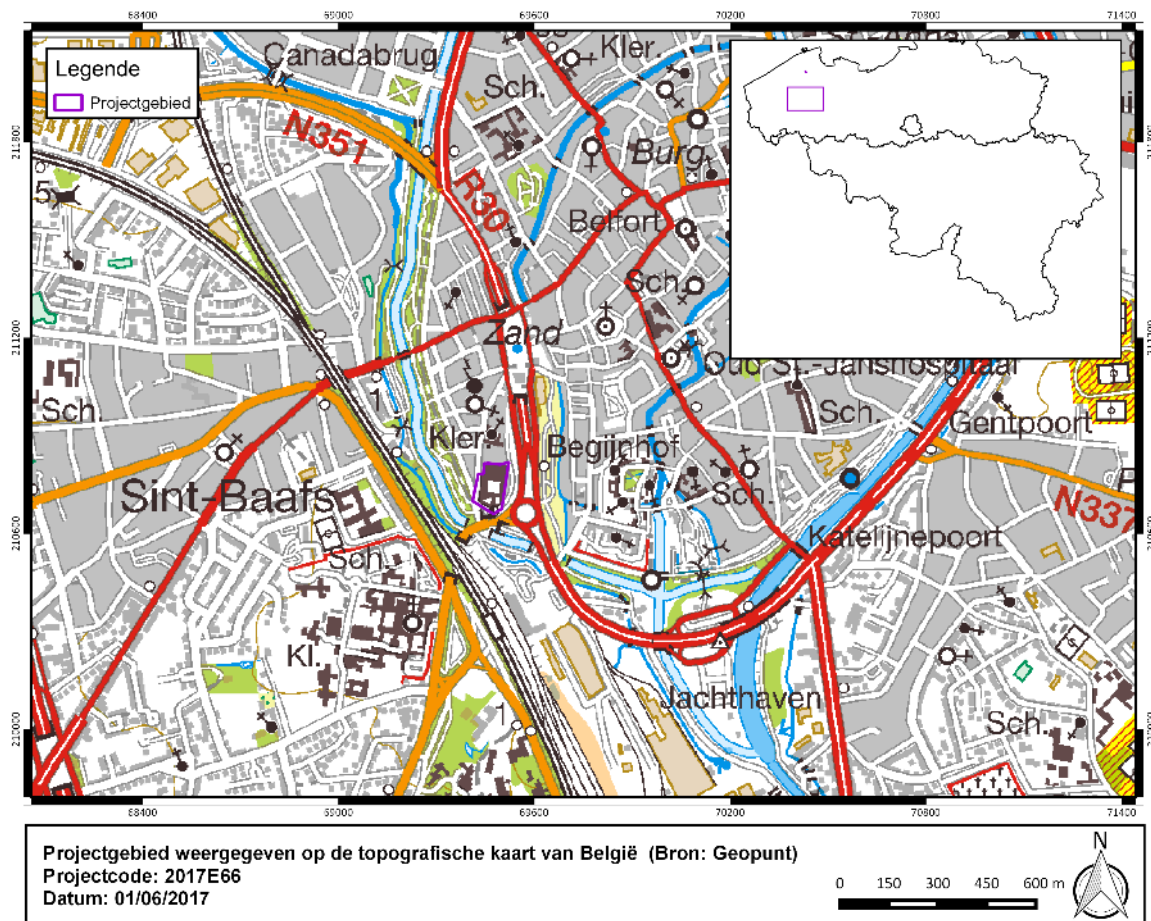
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Brugge
	Deelgemeente	/
	Postcode	8000
	Adres	Boeveriestraat 73 8000 Brugge
	Toponiem	Boeveriestraat 73
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 69337 Y _{min} = 210652 X _{max} = 69604 Y _{max} = 210838
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Brugge 3e Afdeling, Sectie C, nr. 1619/z Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Raakvlak	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een residentieel project. Het projectgebied wordt in deze studie Boeverie Brugge genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van Boeverie Brugge. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het terrein bevindt zich binnen de grenzen van de vastgestelde archeologische zone van het historisch stadscentrum van Brugge. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 1,2 ha en de ingreep in de bodem bedraagt meer dan 100m².

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden na de sloop van de bestaande bebouwing. Het complex is nog tot maart 2021 in gebruik als school. Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of

er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

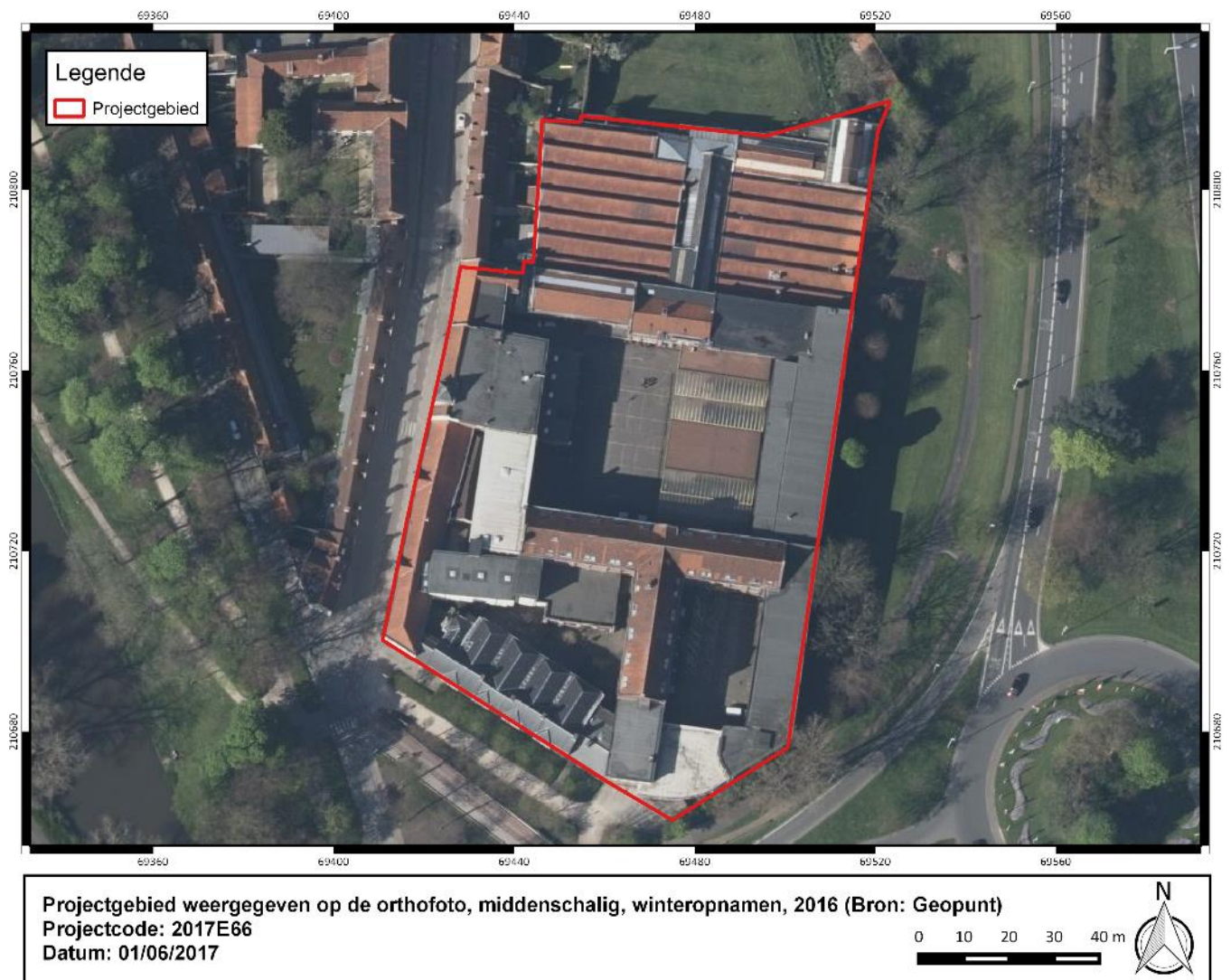
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Boeverie Brugge werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Totale oppervlakte: 11960 m²

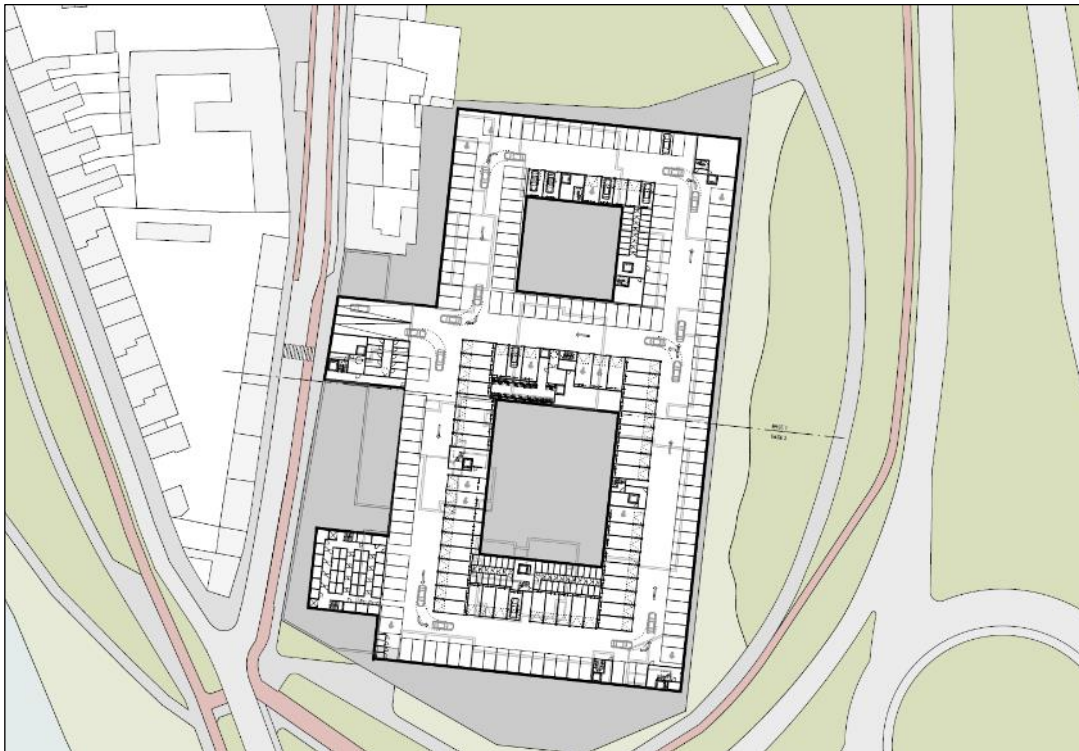

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

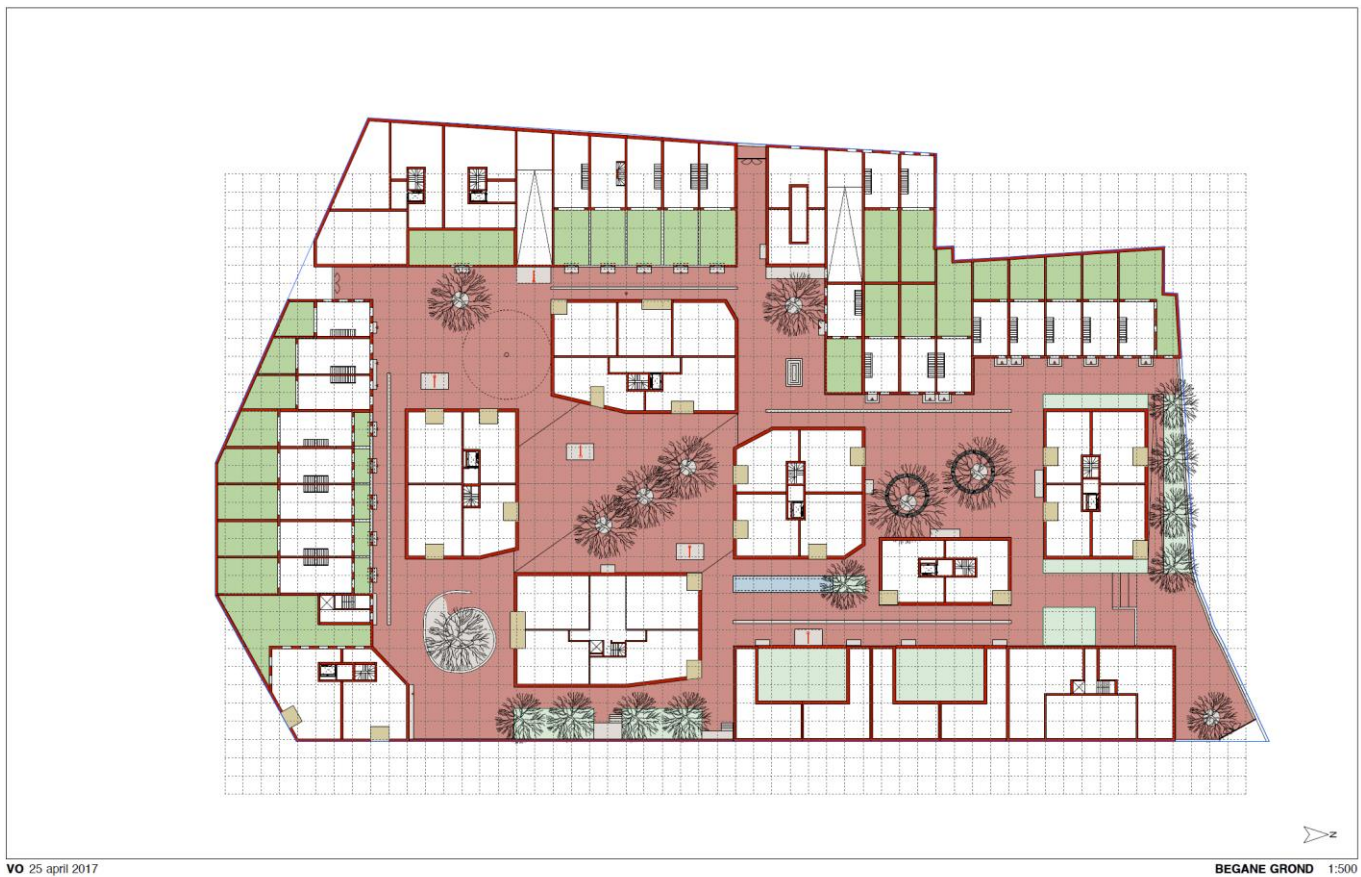
Van de totale oppervlakte van het onderzoeksterrein (ca. 1,2 ha), is thans ca. 1 ha bebouwd. (Figuur 3) Het betreft de gebouwen van het VTI te Brugge. De percelen die niet bebouwd zijn betreffen centraal een speelplaats met een gedeeltelijk overdekte speelplaats, ten zuidwesten een open ruimte en ten zuidoosten een speelplaats. Voor een gedetailleerd overzicht van het huidige gebruik van het gebouwenbestand zie **Bijlage 1 – Huidige bebouwing gelijkvloers**. Het gebouwenbestand is thans reeds gedeeltelijk onderkelderd. Er zijn ook een aantal mazoutbranders aanwezig. (Figuur 4 en **Bijlage 2 – Onderkelderde volumes huidige toestand**)

12

Figuur 5: Visualisatie contouren geplande parkeergarage

Figuur 6: Inplantingsplan ontworpen toestand.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

Bron	Jaartal
Deventerkaart	Ca. 1560
Marcus Geeraerds	1562
Sanderuskaart	1641
F. De Wit	1709
Jan Lobbrecht	1714
Kaart van Ferraris	1771-1777
Charles Senefelder	Ca. 1820
Primitief Kadasterplan	1830-1834
Plan van W. Crowe	1850
Popp Kadasterkaart	1864
Kadasterkaart	1889
C. Salmon	1904-1907
Ministeriekaart	1950-1970

Op basis van dit kaartmateriaal kan de bewoningsgeschiedenis vanaf de tweede helft van de 16de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

Raakvlak werd geconsulteerd.

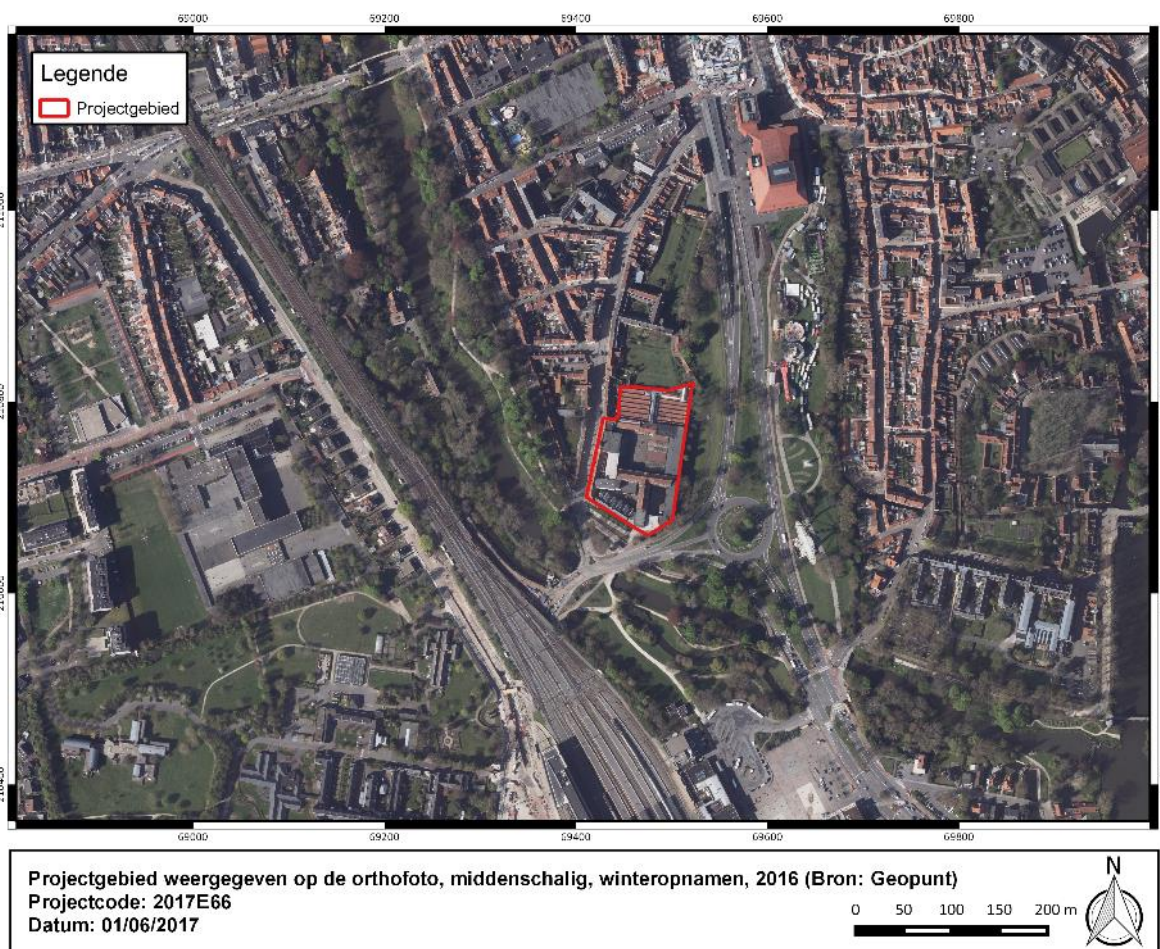
1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein situeert zich in Brugge (provincie West-Vlaanderen). De westzijde van de locatie grenst aan de Boeveriestraat, de zuidzijde en oostzijde aan de Koning Albert I-laan. De stadskern van Brugge (Grote Markt) situeert zich ca. 1,2 km ten noordoosten.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

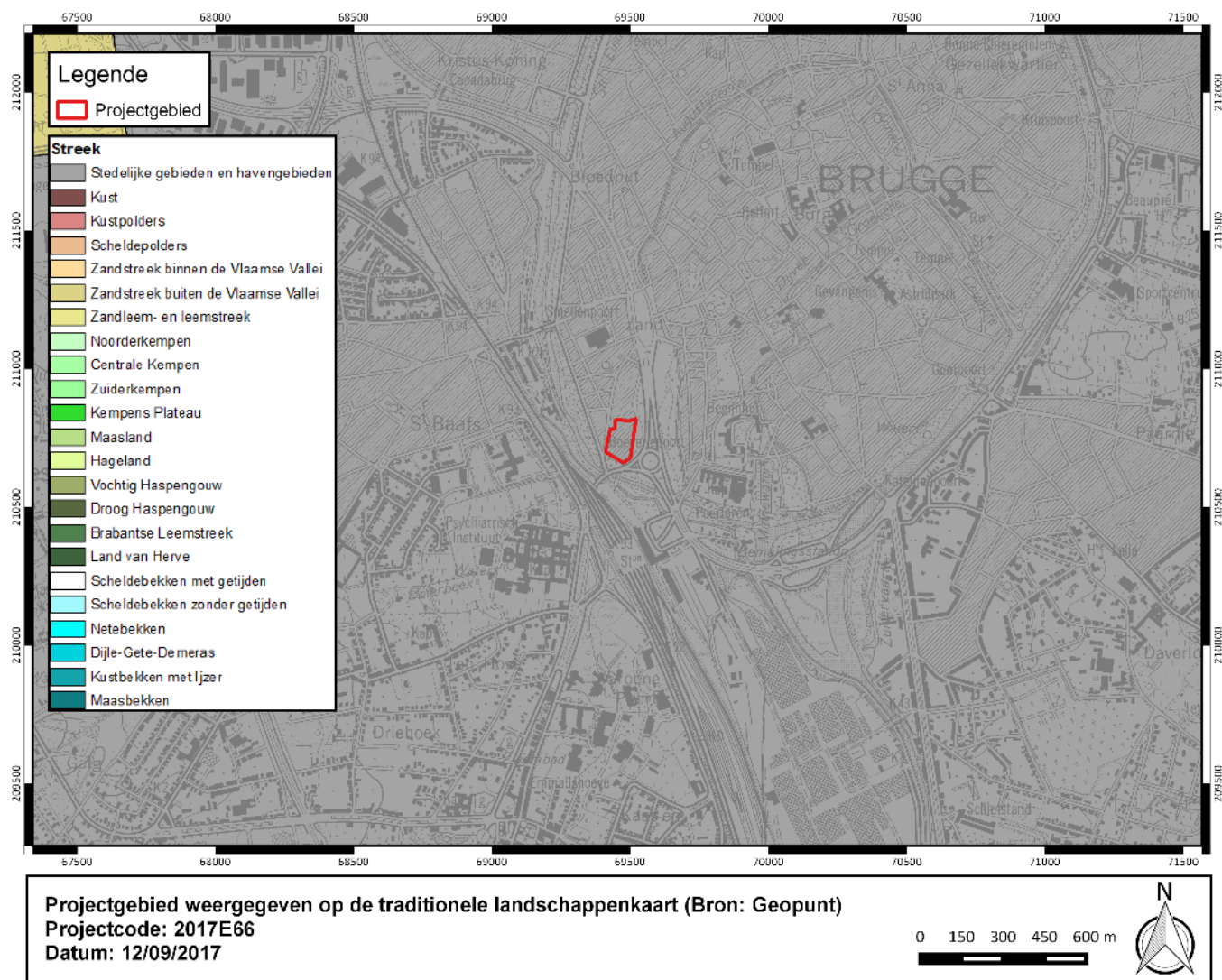
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Vlierzele (Fm. Gentbrugge)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzetting/eolische afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Geen info
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Hoogte tussen ca. 7,25 en 5,75 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Brugse Polders (deelbekken: Kerkebeek) Waterlopen: Vestinggracht

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden.

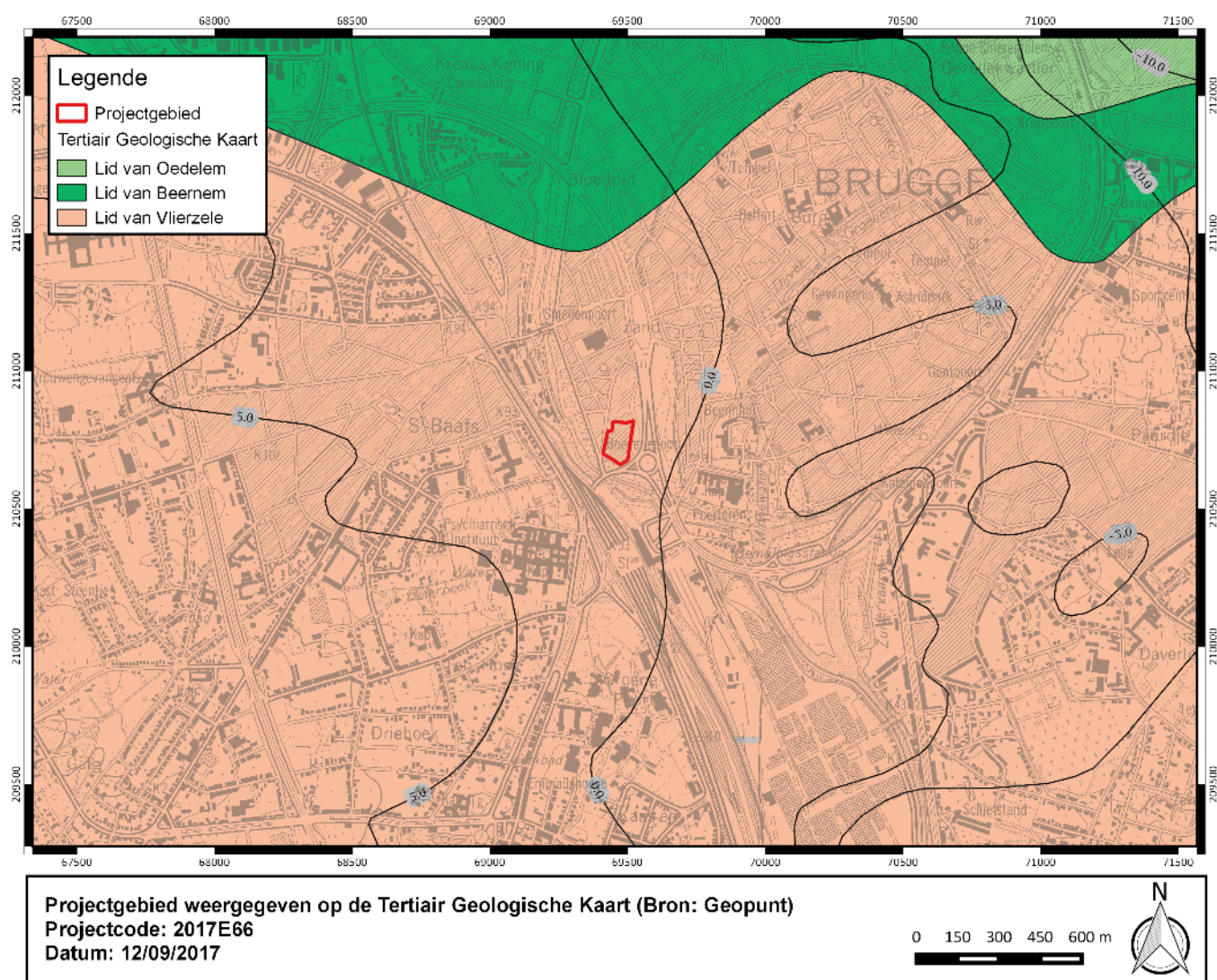
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Vlierzele** (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

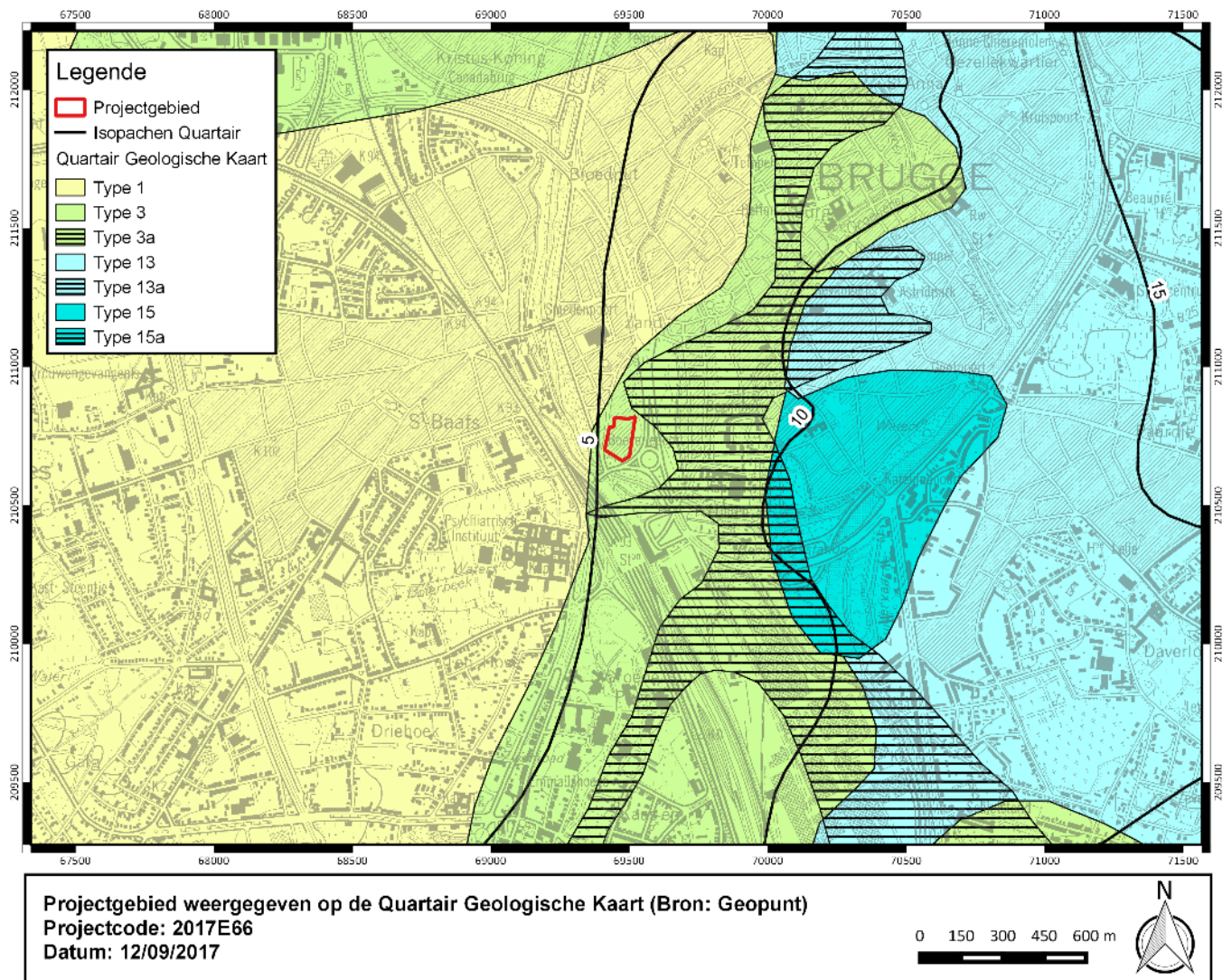
Het **Lid van Vlierzele** is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

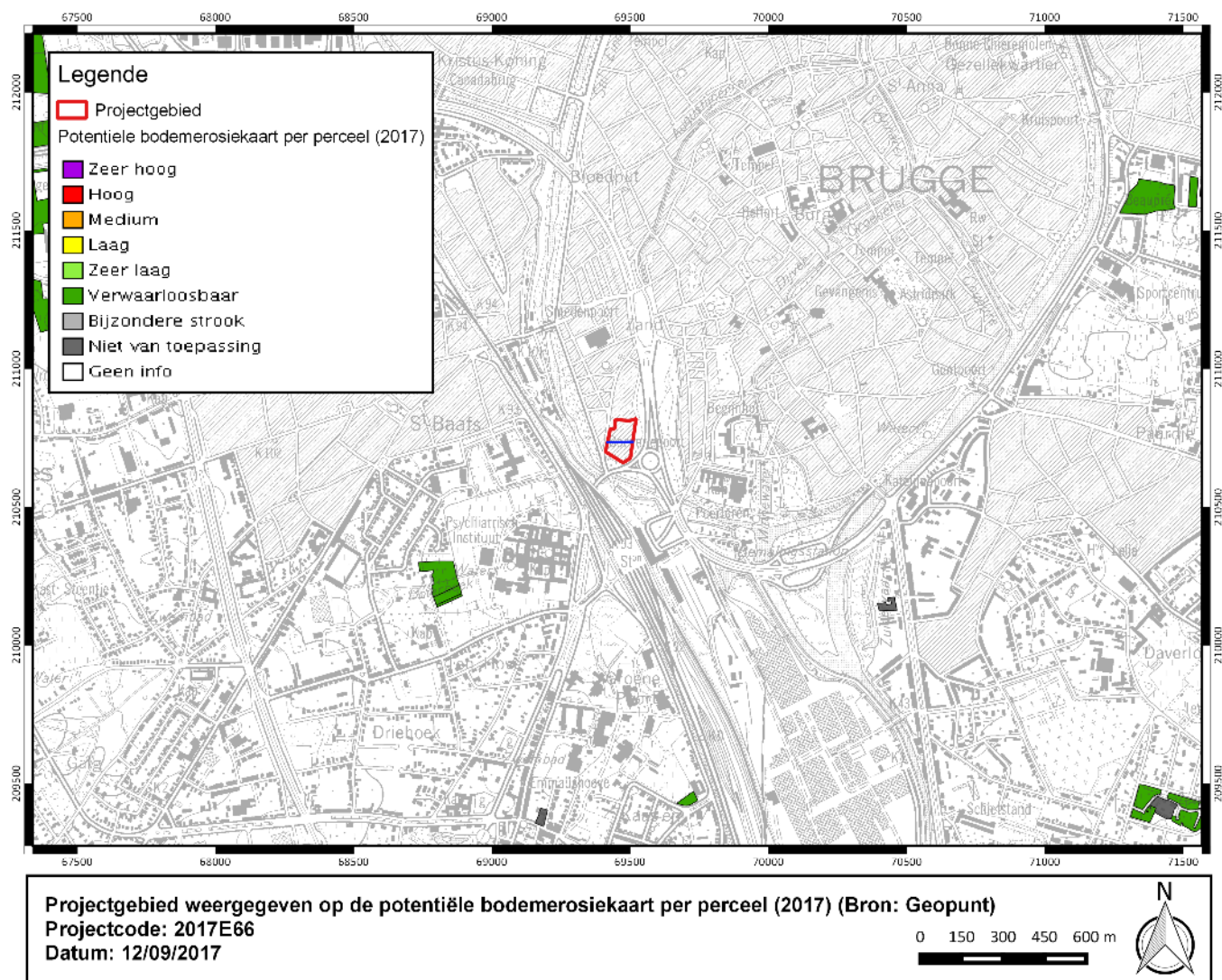
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

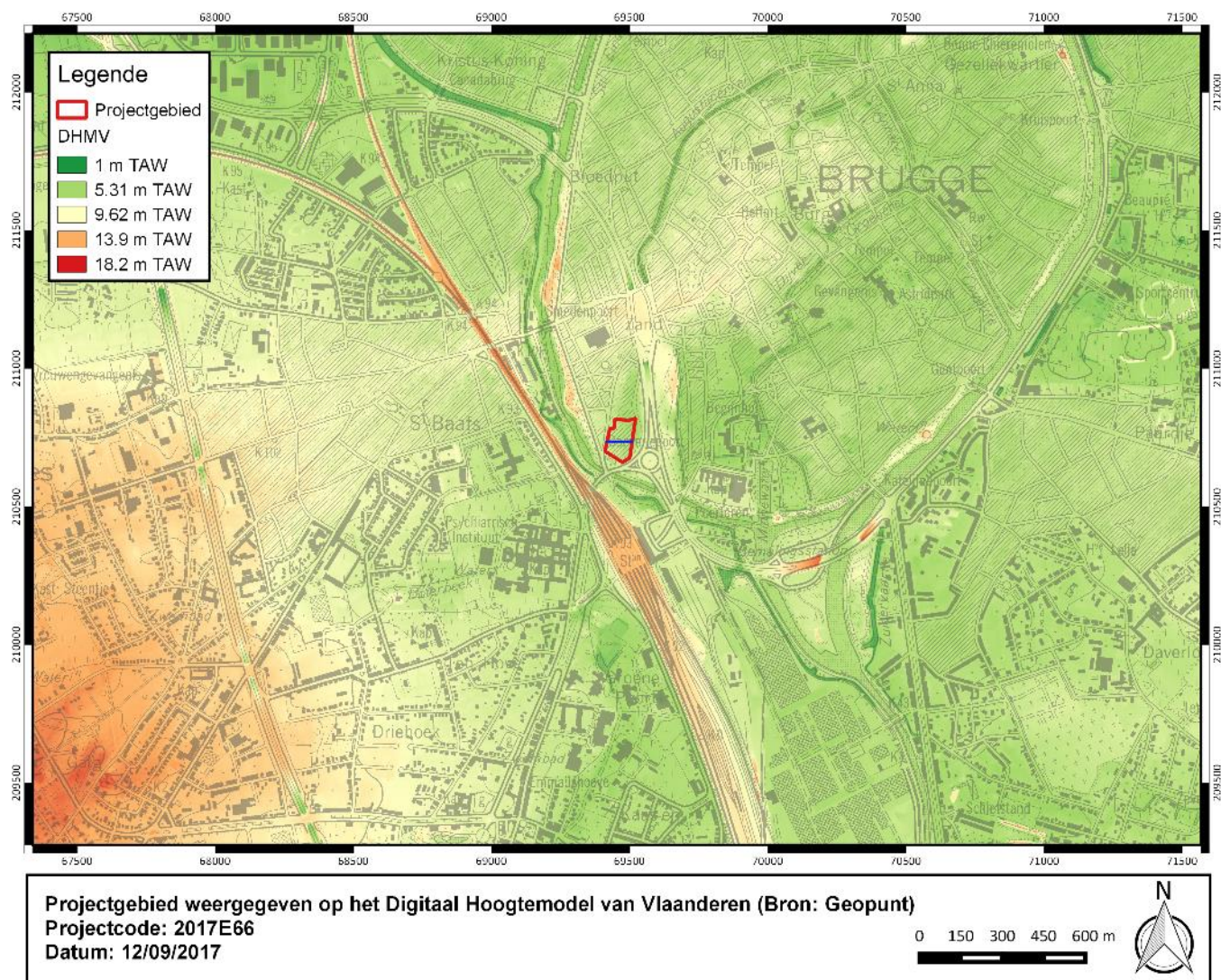
Er is geen info gekend omtrent de potentiële bodemerosie van het projectgebied.

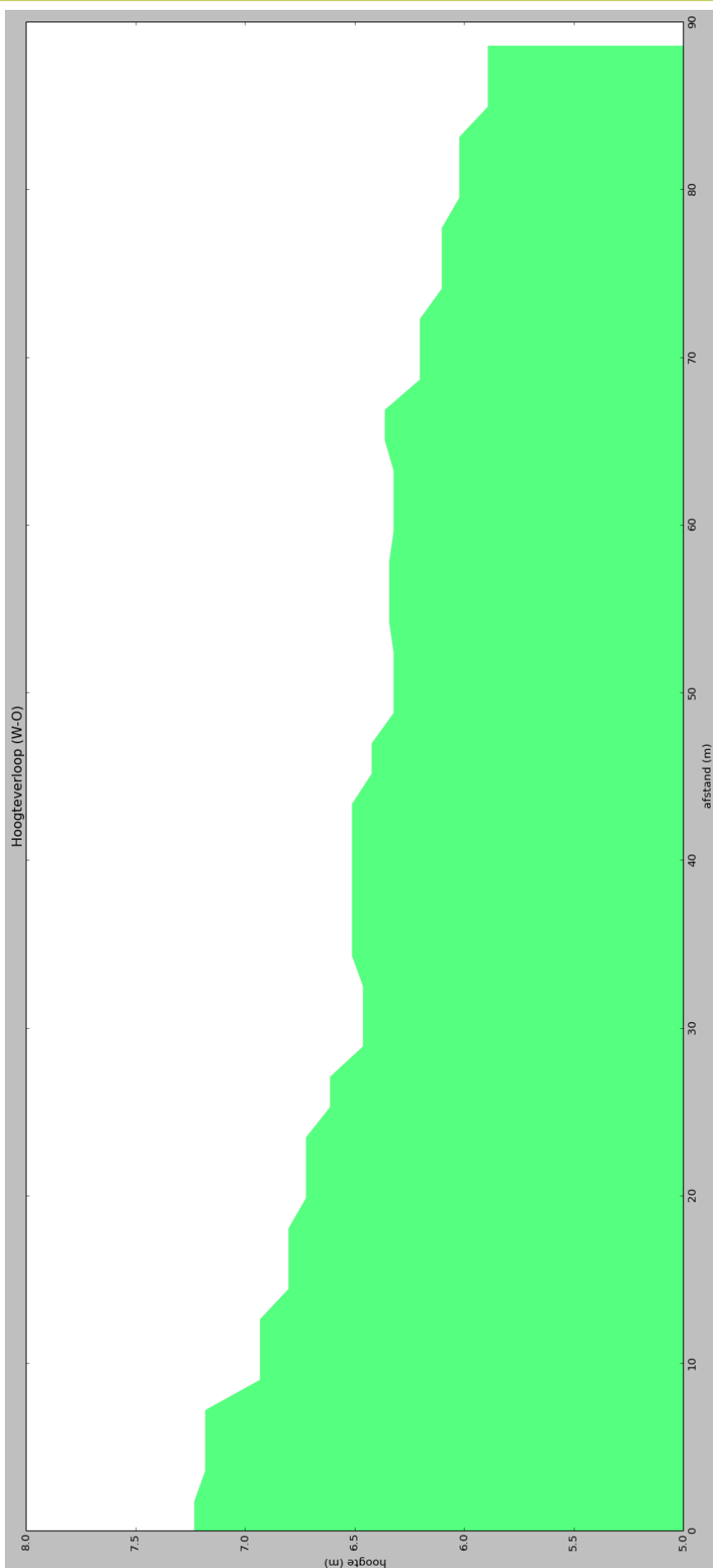
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen op een hellend stukje binnen de stadskern. Naar het westen toe is een duidelijke stijging van het reliëf te zien. Het projectgebied kent een verloop van ca. 7,25 m TAW tot ca. 5,75 m TAW.

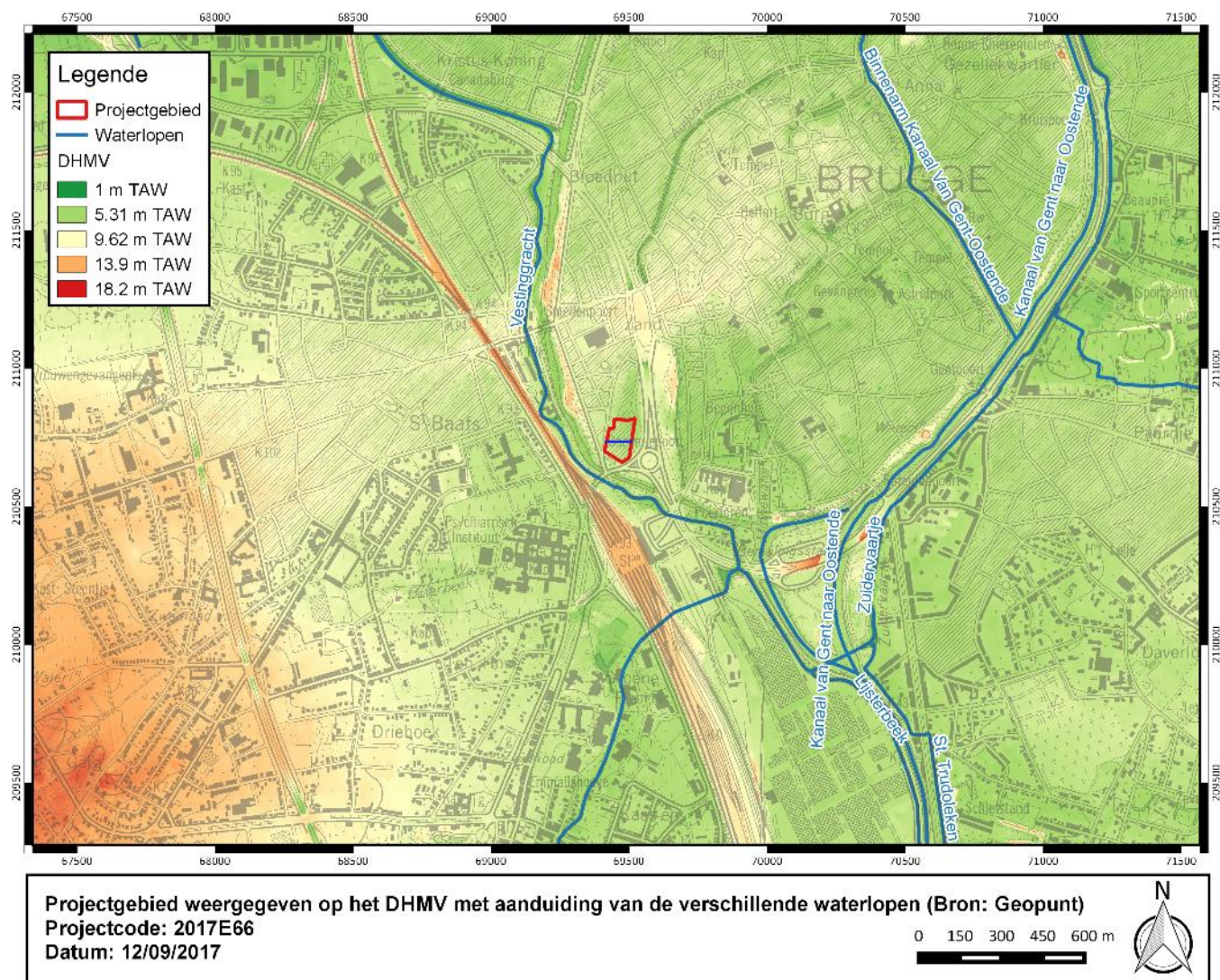
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 14: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het bekken van de Brugse Polders (deelbekken: Kerkebeek). Ten westen stroomt de Vestinggracht.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de verschillende waterlopen (bron: Geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

Dit overzicht is grotendeels gebaseerd op de recente publicatie *Op het Raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*¹.

1.3.3.1.2 Prehistorie

De oudste sporen op het huidig grondgebied van Brugge dateren uit het einde van de oude steentijd, meer bepaald uit het Allerød (11.950 - 10.760 v.Chr.)². Menselijke aanwezigheid (van het type Federmesser-cultuur) werd o.a. vastgesteld in Steenbrugge en Rijkevelde. Het gaat om een kleine groep jagers-verzamelaars die kortstondig verbleven op deze locaties.

De middensteentijd (ca. 10.000 - 5.000 v.Chr.) wordt gekenmerkt door een opwarming van het klimaat. Jagers-verzamelaars vestigen zich in deze periode op de hogere dekzandruggen, zoals bijvoorbeeld op de helling van de dekzandrug ten noorden van de Assebroekse Meersen en op de rug die de Meersen scheidt³.

De evolutie van jagers-verzamelaars naar sedentaire boeren, die zelf voedsel produceren en dieren domesticeren, vindt plaats rond ca. 5000 v.Chr. In de omgeving van Brugge ontbreken (voorlopig) sporen uit het vroege neolithicum⁴. Vondsten uit deze periode komen voor als residueel materiaal, m.a.w. oudere vondsten in jongere contexten. De gepolijste bijlen die de voorbije decennia op het grondgebied van Brugge aangetroffen zijn, zijn ruim te situeren in de midden of late nieuwe steentijd en het begin van de vroege bronstijd⁵. Bewoningssporen *in situ* werden bijvoorbeeld aangetroffen in Sint-Michiels (Brugge). Enkele vondsten uit de binnenstad dateren uit het einde van de nieuwe steentijd (ca. 2000 v.Chr.). Een klokbeker en een vuursteenafslag werden aangetroffen op de rand van een natuurlijke depressie, opgevuld met veen. Deze situeerde zich ter hoogte van de Willemstraat⁶. Fragmenten van een tweede klokbeker werden aangetroffen ter hoogte van de Boeveriepoort, nabij het onderzoeksterrein⁷. Vermoedelijk leefde de klokbekercultuur in onze streken door tot ca. 1800 v.Chr.

Door de afnemende snelheid van de zeespiegelstijging is de volledige kustvlakte rond ca. 1000 v.Chr. geëvolueerd tot een veenlandschap. Het onderzoek van de voorbije decennia heeft heel wat informatie opgeleverd over de grafcultus uit de bronstijd. Op het grondgebied van Brugge zijn diverse voorbeelden van circulaire grafheuvels gekend. Nederzettingssporen uit deze periode daarentegen komen slechts zeer beperkt voor. Er kan verwezen worden naar sporen, aangetroffen in Sint-Andries (site Refuge en site Kosterijstraat)⁸.

Tijdens de ijzertijd, vanaf ca. 800 v.Chr. wordt de kustvlakte gekenmerkt door erosie en een sterke uitbreiding van het net van getijdengeulen. Zgn. La Tène-aardewerk werd aangetroffen bij werken aan een huizenblok tussen het Biskajerplein, de Wijnzakstraat en het Sint-Jansplein⁹. Gelijkaardig aardewerk werd ook aangetroffen op de eerder vermelde site Refuge.

¹ HILLEWAERT E.A. 2011.

² VAN ACKER 1986, 96.

³ SOERS 1987, 33-35

⁴ HILLEWAERT E.A. 2011, 22.

⁵ HOLLEVOET & HILLEWAERT 1997/1998, 193.

⁶ DE WITTE 1992, 33-45.

⁷ HOLLEVOET E.A. 2011, 26.

⁸ HILLEWAERT 2003, 264.

⁹ HILLEWAERT 1995b. HILLEWAERT 1996.

1.3.3.1.3 Romeinse periode

Gezien de locatie van het projectgebied in de historische binnenstad van Brugge, werd ervoor geopteerd om in dit overzicht enkel de belangrijkste Romeinse vondsten/vindplaatsen in het centrum van de stad te belichten.

Eerst en vooral dient gefocust te worden op het Romeinse wegennet en het verloop hiervan binnen de begrenzing van de binnenstad¹⁰. Het is algemeen bekend dat de Steenstraat een aftakking is van de baan Cassel – Doornik. Deze weg vertrekt vanuit Steenvoorde en loopt over Poperinge en Werken (gem. Kortemark) tot Brugge. Hier sluit de weg ten westen van de Smedenpoort aan op de Zandstraat. Hoe de weg vanaf de Smedenpoort precies verloopt, blijft nog steeds onderwerp van vele discussies¹¹. In elk geval zal de omgeving van de Zilverstraat doorkruist zijn, waarna de weg de huidige Markt dwarsste en verder liep richting Burg. In deze zone moet zich een brug bevonden hebben, die de oversteek over de Reie mogelijk moest maken. Het verdere verloop is opnieuw onduidelijk. Mogelijk liep de weg ter hoogte van de Langestraat verder om het grondgebied Brugge via de Kruispoort te verlaten.

Hoewel de site Fort Lapin zich strikt genomen niet binnen de binnenstad bevindt, wordt het -gezien het belang van de nederzetting- toch kort vermeld¹². Op het einde van de 19de eeuw werden n.a.v. de uitbouw van een nieuwe Brugse haven (het huidige Groot Handelsdok) verschillende Romeinse vondsten aangetroffen. De vele vondsten wijzen erop dat deze uitgestrekte site één van de belangrijkste sites uit de kuststreek was. In de onmiddellijke omgeving van deze site werden in de 19de eeuw ook restanten van Romeinse vaartuigen aangetroffen. Voor meer informatie kan verwezen worden naar *Een nieuwe kijk op de boot van Brugge*, gepubliceerd in *Op het Raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*¹³.

Ook in de binnenstad kwamen reeds op verschillende plaatsen Romeinse sporen aan het licht¹⁴. Wat deze vindplaatsen betreft, is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen de locaties waar residueel materiaal of losse vondsten aangetroffen zijn en de locaties waar effectief sporen *in situ* aangetroffen zijn. Wat de eerste categorie betreft, kan verwezen worden naar de volgende vindplaatsen: de Potterierei, de Snaggaardstraat, 't Zand, Zwijnstraat en Langerei 7¹⁵.

Wat de sites met *in situ* bewaarde sporen betreft, kan vooreerst verwezen worden naar de site Wulpenstraat¹⁶. Deze Romeinse bewoningskern situeert zich vermoedelijk langs dezelfde getijdengeul als de site Fort Lapin, maar dan wel op de andere oever. De geul moet deel uitgemaakt hebben van een netwerk dat de verbinding vormde tussen de Reie en de getijdengeulen die de zee en het achterland verbonden. Het is aan te nemen dat de Reie via deze geul afwaterde in het overstromingsgebied. Vermoedelijk werd deze geul- of één van zijn vertakkingen- ook aangetroffen bij boringen langs de Verversdijk¹⁷.

Ook op de Brugse Burg worden sinds de jaren zestig van vorig eeuw vondsten uit de Romeinse tijd aangetroffen. De meeste vondsten die *in situ* voorkwamen, kwamen aan het licht bij de bouw van de *Holiday Inn Crowne Plaza*¹⁸. De vondsten situeerden zich in de top van een veenlaag, die de opvulling vormde van een natuurlijke depressie. Deze depressie sloot duidelijk aan op de helling van de dekzandrug. Het is dan ook vrij waarschijnlijk dat het vondstmateriaal afkomstig is van een Romeinse nederzetting, die zich situeerde op de top van de dekzandrug.

¹⁰ HOLLEVOET 2011A, 42-45.

¹¹ Mogelijke tracés zijn via de Noordzandstraat en het Sint-Amandstraatje of over de Zuidzandstraat en de Steenstraat (RYCKAERT 1991, 23).

¹² HOLLEVOET, 1991B, 46-50.

¹³ VLIERMAN 2011, 49.

¹⁴ HOLLEVOET 1991B, 51-52

¹⁵ Respectievelijk: JACOBS & VERHAEGHE 1980, 82. HILLEWAERT 1991C. HILLEWAERT 2000A, 161. HILLEWAERT 1991D.

¹⁶ HOLLEVOET 1991B, 52.

¹⁷ HILLEWAERT 2000B, 155.

¹⁸ THOEN 1991, 143-147.

Ter hoogte van de Zilverstraat werden verschillende sporen *in situ* aangetroffen, ingegraven in het dekzand¹⁹. Deze vondsten uit de 2de en 3de eeuw n. Chr. zijn interessant, rekening houdende met het feit dat de Zilverstraat zich vlakbij het veronderstelde tracé van de Zandstraat situeert. Vermoedelijk strekte de nederzetting zich verder uit in noordelijke richting. Mogelijk moeten de vondsten die aangetroffen zijn aan de overkant van de Zilverstraat, op de locatie van het vroegere cinemacomplex Kennedy, eveneens met deze nederzetting in verband gebracht worden²⁰.

Het voorkomen van Romeinse sporen *in situ* lijkt ten oosten van de Reie beperkter. Hier kan verwezen worden naar de site Garenmarkt. Het aardewerk dat aangetroffen werd in een sterk organische opvullingslaag van een natte depressie, wijst op de aanwezigheid van een nederzetting in de onmiddellijke omgeving. Verdere gegevens m.b.t. deze bewoningskern ontbreken (voorlopig).

1.3.3.1.4 Vroege Middeleeuwen

Tijdens de Merovingische periode bevinden zich op het raakvlak van zandstreek en kustvlakte verscheidene nederzettingen. In de historische binnenstad daarentegen zijn slechts weinig Merovingische vindplaatsen bekend; in vele gevallen gaat het dan nog om sites waar vroegmiddeleeuwse vondsten voorkomen in jongere contexten. Voorbeelden hiervan zijn de site Zwijnstraat en de Burg²¹. Wat de Burg-site betreft, dient wel een mogelijk laat-Merovingisch/vroeg-Karolingisch haardje in de hoek van het Oude Gerechtsgebouw en de Griffie vermeld te worden²². Wat de *in situ* vondsten in de historische stadskern betreft, kan verwezen worden naar de site Sint-Jansstraat²³.

Het gebied, waaruit het latere Brugge zou ontstaan, maakte tijdens de vroege middeleeuwen deel uit van tenminste 2 verschillende administratieve eenheden, nl. de *pagus Flandrensis* en de *pagus Rodanensis*²⁴. Volgens de hypothese van J. Noterdaeme ontstond het latere Brugge op de grens van twee uitgestrekte oerparochies die deel uitmaakten van die administratieve districten, nl. Snellegem (*pagus Flandrensis*) en Sijsele (*pagus Rodanensis*)²⁵. Volgens deze hypothese functioneerde de Reie als grens van beide parochies. De Sint-Salvatorskerk en de O.L.V.-kerk zouden elk aan de uiterste rand van de moederparochie gebouwd zijn, respectievelijk op het grondgebied van de parochie Snellegem en op het gebied van de parochie Sijsele. Deze hypothese verklaarde o.a. de korte afstand t.o.v. de 2 kerken.

De stichting van de O.L.V.-kerk vanuit de moederkerk Sijsele kan bevestigd worden op basis van 11de- en 12de-eeuwse bronnen. Waarschijnlijk werd de O.L.V.-kerk kort na de Sint-Salvatorskerk gebouwd, vermoedelijk nog voor het einde van de 9de eeuw²⁶. De stichting van de Sint-Salvatorskerk vanuit het Merovingische kroondomein van Snellegem is echter allesbehalve zeker²⁷. Vooreerst bestaan hiervoor geen doorslaggevende bewijzen. Bovendien heeft archeologisch onderzoek aangetoond dat de O.L.V.-kerk gesticht werd ten westen van de Reie en niet op de rechteroever van de Reie, zoals algemeen aangenomen werd²⁸. De O.L.V.-kerk werd m.a.w. gesticht op een terrein dat wellicht oorspronkelijk deel uitmaakte van de *pagus Flandrensis*. Dit doet de vraag rijzen of de O.L.V.-kerk gesticht is, na de vereniging van de beide *pagi* en nadat de Reie haar grensfunctie verloren had.

¹⁹ DE WITTE 1988, 18-20.

²⁰ HILLEWAERT 2004, ONLINE: <http://www.raakvlak.be/nieuwsbrief.php?itemno=69>

²¹ HILLEWAERT 1991D, Hollevoet 1991,

²² DE WITTE 1988, 26-27.

²³ HILLEWAERT 2000.

²⁴ HOLLEVOET 2011C, 103.

²⁵ NOTERDAEME 1957. NOTERDAEME & DEKKERS 1955. In de publicatie *Op het raakvlak van twee landschappen* wordt vermeld dat de stichting van de Sint-Salvatorsparochie onlangs door de archivaris van de abdij van Zevenkerken (Sint-Andries) in verband gebracht wordt met de heerlijkheid Ter Straeten (HILLEWAERT E.A. 2011, 112, voetnoot 170).

²⁶ MEIJNS 2011, 138-139.

²⁷ MEIJNS 2011, 139-140.

²⁸ HOLLEVOET 2011C, 103.

Het voorkomen van twee parochiekerken op korte afstand van mekaar toont in elk geval dat de vroegmiddeleeuwse nederzetting welvarend was. Wat de ruimtelijke en functionele indeling van deze handelsnederzetting betreft, zijn de gegevens vrij beperkt. In elk geval stond de nederzetting via een haven en een getijdengeul rechtstreeks in verbinding met de zee. De naam Brugge zou etymologisch verwant zijn met het Scandinavische 'Bryggia', wat verwijst naar een aanlegplaats²⁹. De toponiemen Wic en Koetelwic, die voor het eerst voorkomen in 13de-eeuwse documenten, zijn mogelijk met deze haven in verband te brengen. De locatie van deze toponiemen is weliswaar onzeker. In het verleden werd aangenomen dat deze vroegmiddeleeuwse haven zich situeerde in de zone ten westen van de Lange Rei, meer bepaald ter hoogte van het Sint-Gilliskwartier³⁰. Recentelijk wordt het toponiem Koetelwijk eerder gelokaliseerd ter hoogte van de Koningsbrug, die de Koningstraat verbond met de Spiegelrei³¹. Tot de 10de eeuw, en tijdelijk nog in de eerste helft van de 11de eeuw, konden zeeschepen de stad bereiken via de Lange Rei; ze meerden aan ter hoogte van de natuurlijke depressie van de Spiegelrei³². De bewoning geassocieerd met deze aanlegplaats situeerde zich in de zone van de Koningstraat tot het Sint-Jansplein, op een iets hoger gelegen deel net ten zuiden van de depressie. Het gebied ten noorden van de Spiegelrei was drassig en werd omwille van deze reden pas rond 1200 bouwrijp gemaakt.

De handelsnederzetting die geassocieerd dient te worden met de havenactiviteiten, wordt omwille van zijn vorm het 'Groot Vierkant' genoemd. Deze zone wordt begrensd door de Groene Rei en de Sint-Annarei; beide zijn segmenten van de natuurlijke loop van de Reie. Verder vormden ook de Spiegelrei en de Kraanrei de begrenzing van dit vierkant. Vermoedelijk behoort het bouwblok tussen de Steenstraat, Wollestraat, Oude burg en Simon Stevinplein tot deze oude bewoningskern³³.

Het handelscentrum wint aan belang, wanneer de graaf van Vlaanderen rond de Burg een eigen machtscentrum uitbouwt³⁴. N.a.v. de invallen van de Noormannen werd een versterking opgericht, die de lokale bevolking moest beschermen. Wanneer deze versterking precies werd opgericht, is niet helemaal duidelijk. Op het burgplein werden ten noorden van de zandrug een gracht en een eerste wal/ophoging vastgesteld, die mogelijk in verband te brengen zijn met een eerste versterking. De restanten dateren uit het einde van de 9de eeuw³⁵. Mogelijk kwam de versterking reeds onder Boudewijn I (837/840 - 879) tot stand.

1.3.3.1.5 Volle Middeleeuwen

In de historische binnenstad zijn slechts weinig contexten of vindplaatsen uit de volle middeleeuwen gekend. Mogelijk is dit o.a. het gevolg van de stand van het onderzoek. Tot één van de belangrijkste vindplaatsen behoort de Brugse Burg. Boven de hierboven besproken mogelijke restanten van de eerste versterking, werd een aanzienlijk ophogingspakket aangetroffen in associatie met een rij palen. Mogelijk gaat het hier om een verbreding van de zandrug, die op deze locatie opmerkelijk smal was. De palen dienden in dit geval wellicht ter bevordering van de stabiliteit. Op basis van dendrochronologie van de palen kon vastgesteld worden dat het ophogingspakket voor 950 tot stand gekomen is³⁶.

Rond de ophoging kwam in de depressie ten noorden van de zandrug een gracht met een breedte van ca. 12m voor.³⁷ Het boogvormige tracé van de gracht kon gevolgd worden vanaf de Hoogstraat, waar ze de zandrug waarschijnlijk doorsneed en aansloot op de Groene Rei. Het westelijke verloop kon slechts beperkt onderzocht worden tot onder het kapittelklooster. Het verdere verloop is onzeker. Mogelijk

²⁹ GYSELING 1971. DE BRABANDERE 2010.

³⁰ DE SMET 1948. RYCKAERT 1991, 40. RYCKAERT 1972.

³¹ DE MEESTER & SCHOTTE 2002.

³² De havenactiviteiten in en rond de Spiegelrei liepen door tot in de 13de-14de eeuw.

³³ HOLLEVOET 2011C, 104.

³⁴ DHONDT 1957.

³⁵ DE WITTE 1991, 93-98.

³⁶ DE WITTE, VAN STRYDONCK ET. AL. 2000, 179-182.

³⁷ DE WITTE 1991, p.101

doorsneed de gracht opnieuw de zandrug en sloot ze aan op de depressie of de Groene Rei. Het is ook niet onmogelijk dat de gracht aansloot op een gracht, die zich tussen de Steenstraat en de Oudburg bevond en op die manier deel uitmaakte van de afbakening van een vroege stadskern.

Bovenop het ophogingspakket werd de Sint-Donaaskerk gebouwd. Het ging om een centraalbouw, meer bepaald een octagoon, omgeven door een ommegang. Ten westen van de ommegang situeerde zich de westbouw³⁸. De opgraving heeft spijtig genoeg geen rechtstreekse gegevens opgeleverd om de eerste kerk te kunnen dateren. Dit geldt eveneens voor het kapittelklooster dat zich ten noorden van de centraalbouw, boven de gedempte burchtgracht, situeerde en volgens de opgravingsgegevens tot een jongere bouwphase dan de kerk behoorde. Op basis van de opgraving kan enkel gesteld worden dat voor en omstreeks 950 belangrijke bouwactiviteiten plaatsvonden op het Burgplein.

Op het Burgplein werd op verschillende locaties ook een veldstenen muur aangesneden, die een min of meer vierkant areaal begrensd. Het zgn. *castrum* situeerde zich rond de oorspronkelijke burchtgracht en rond de kapittelgebouwen. Vermoedelijk maakten ook torens deel uit van deze versterking³⁹.

Verder gegevens over de interne indeling van deze elitaire site ontbreken volledig.

Stadshuizen uit de 10de-11de eeuw, zgn. Stenen, zijn in tegenstelling tot in andere steden, nagenoeg niet meer bewaard in de binnenstad. De vroegste resten van deze elitaire woningen zijn doorgaans te dateren in de 12de eeuw. Andere bewoningssporen uit de volle middeleeuwen, zoals ophogingspakketten, kuilen en grachten, komen wel verspreid in de binnenstad voor. Tot deze periode behoren bijvoorbeeld verschillende ophogingslagen en kuilen, aangetroffen aan de oostzijde van het Simon Stevinplein⁴⁰. Diverse waarnemingen leverden ook gegevens op m.b.t. de zone tussen de Oude Burg en de Steenstraat in deze periode. Uit de waarnemingen kan afgeleid worden dat het gebied ten zuiden van de Oude Burg bij de bedding van de Dijver hoorde en zeker niet bewoond werd in deze periode⁴¹. Verder werden bij rioleringswerken in de Oude Burg verschillende kuilen uit de 11de/12de eeuw vastgesteld, wat aantoont dat het straatracé op deze plaats zeker niet oorspronkelijk is⁴². Tijdens het onderzoek n.a.v. de bouw van het concertgebouw op het Zand werden een laag uit de 9de-11de eeuw en een poel uit de 11de eeuw aangetroffen, die afgedekte werden door een steriel zandpakket, dat mogelijk in verband te brengen is met het uitgraven van de Reie door de zandrug omstreeks 1127-1128⁴³.

Volledigheidshalve dienen ook de site van het Bisschoppelijk Paleis en aan de Zwijnstraat vermeld te worden⁴⁴.

³⁸ DE VliegHER 1991.

³⁹ Mogelijk hoorde de veldstenen toren die in 1963 afgebroken werd naast het gouvernementspaleis tot deze versterking (DEVliegHER 1991, 84-89).

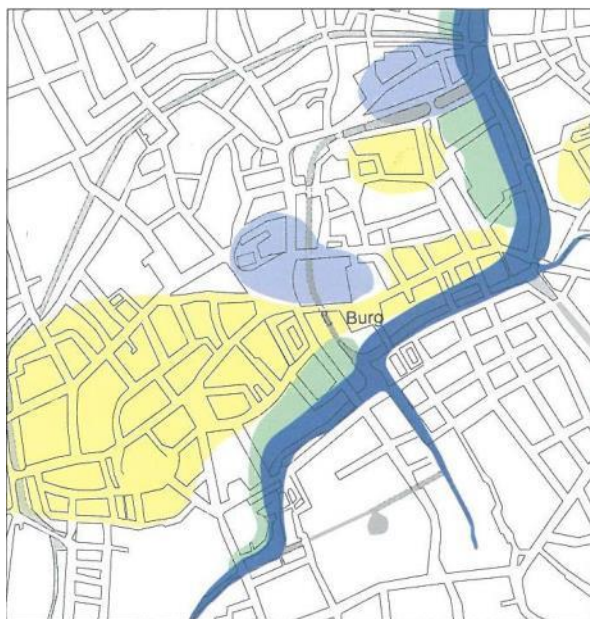
⁴⁰ HILLEWAERT 1995C.

⁴¹ DE GRyse & HILLEWAERT 2006, 54.

⁴² HILLEWAERT 1995D.

⁴³ HILLEWAERT 2000A, 161.

⁴⁴ HILLEWAERT 2000, 158;

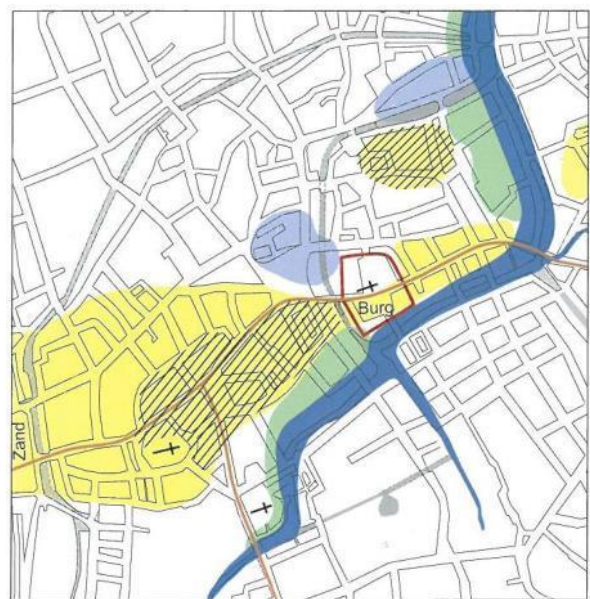
Figuur 16. Reconstructie van het landschap waarin de nederzetting die later Brugge genoemd wordt zal groeien.

Legende: midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug (HILLEWAERT E.A. 2011, 119)

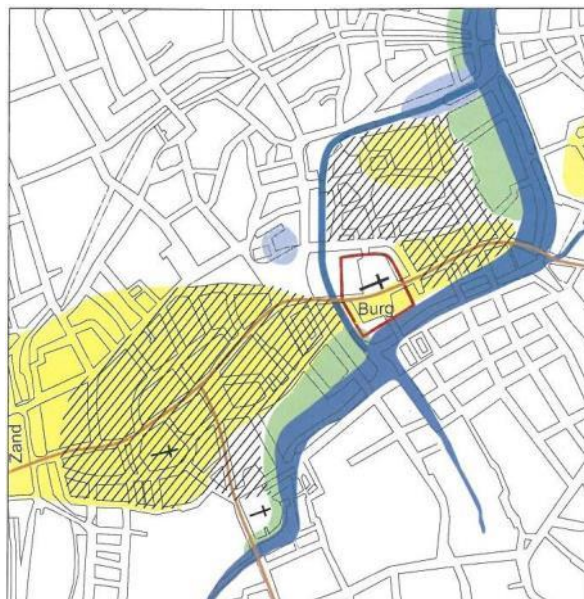
Figuur 17. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de eerste helft van de 10de eeuw

Legende: donkerblauw: burchtgracht, midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, oranje: burchtzone, bruin: wegas, arcering: bewoning (HILLEWAERT E.A. 2011, 145)

Figuur 19. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de tweede helft van de 10de eeuw

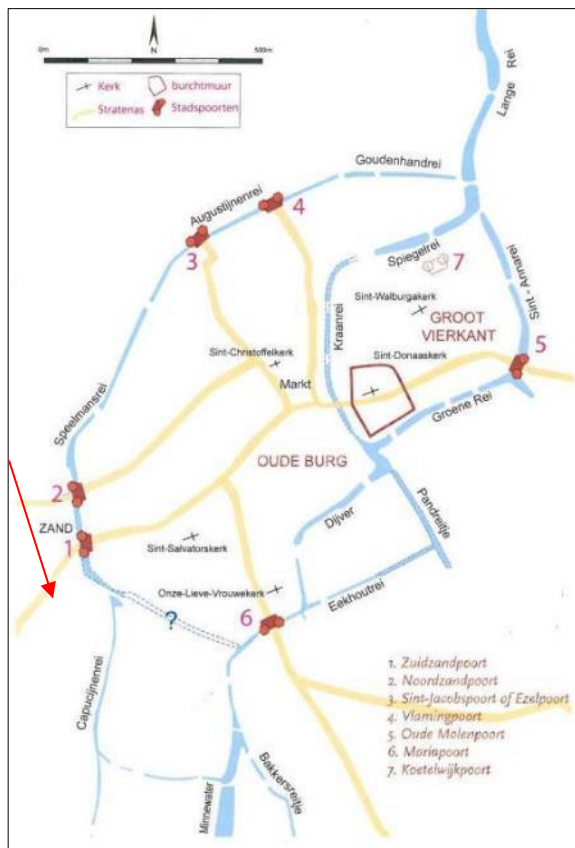
Legende: rood: burchtmuur, midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, bruin: wegas, arcering: bewoning (HILLEWAERT E.A. 2011, 150)

Figuur 18. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de 11de eeuw

Legende: rood: burchtmuur, midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, bruin: wegas, arcering: bewoning (HILLEWAERT E.A. 2011, 151)

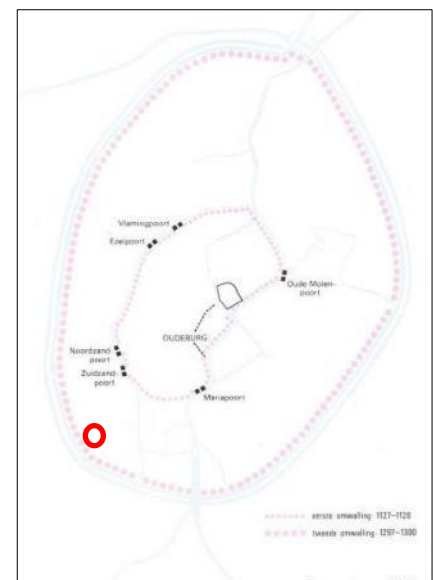
1.3.3.1.6 Het ontstaan van Brugge

In het begin van de 12de eeuw breidde de stad zich verder uit in westelijke richting over de zandrug. Op basis van het huidige stratenpatroon kan afgeleid worden dat de ontwikkeling van de bouwblokken tussen de Markt en het Zand in min of meer concentrische kringen vanuit de Oudeburg gebeurde⁴⁵. Na de moord op Karel de Goede in 1127 werd het toenmalige stadsareaal begrensd door een eerste omwalling, die grotendeels het tracé van de huidige binnenreien volgt. In het zuiden en het oosten werd de omwalling gevormd door de Reie vanaf het Sint-Janshospitaal via Dijver, Groene Rei, en Sint-Annarei. In het noorden en het westen werd ze gevormd door de grotendeels gegraven Goudenhandrei, Augustijnenrei, Speelmansrei en Poortgracht. De stad was toegankelijk via zes stadspoorten. De poortstraten vormen belangrijke in- en uitvalswegen en groeien later uit tot commerciële assen. Binnen de omwalling situeerde zich het Groot Vierkant, de kern op de centrale zandrug en de burcht. Het onderzoeksterrein situeert zich buiten deze eerste omwalling.

Figuur 20: Reconstructiekaart van het Brugge van Galbert in het begin van de 12de eeuw, met aanduiding van het projectgebied (HILLEWAERT E.A. 2011, 152)

In de tweede helft van de 12de en de 13de eeuw groeit Brugge uit tot een belangrijke handelsmetropool. Brugge geniet faam als het exportcentrum van Vlaams laken. Engels wol wordt ingevoerd en in Brugge verwerkt. De economisch gunstige situatie zorgt voor een demografische groei. Buiten de eerste stadsomwalling ontstaan nieuwe wijken. In 1297 wordt gestart met de bouw van de tweede stadsomwalling. Aanvankelijk bestond deze uit een dubbele gracht, een aarden wal met houten palissade en negen stenen poorten. Het omwalde gebied correspondeert met het stadsareaal binnen de huidige vesten. De bestuurlijke indeling wordt aangepast. De Markt vormt het centrale punt met de poortstraten en waterlopen als scheidelijnen tussen de verschillende wijken.⁴⁶ Het onderzoeksterrein situeert zich binnen deze tweede omwalling.

Figuur 21: Situering van de eerste en tweede stadsomwalling van Brugge, met aanduiding van het projectgebied (RYCKAERT 1991, 63.)

⁴⁵ RYCKAERT 1991, 64.

⁴⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Brugge - oudste kern, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121224> (geraadpleegd op 15 september 2016)

1.3.3.1.7 Cartografisch overzicht verdere stadsontwikkeling, toegespitst op het projectgebied

De eerste vermelding van wat Sint-Juliaans zou worden was in 1275. *De geestelijke dochters* richtten in de Boeveriestraat een opvangtehuis in voor passanten en daklozen en kregen hiervoor vanaf 1290 financiële steun van de stad. In dezelfde straat situeerde zich een opvangtehuis voor behoeftigen onder de patroonsnaam van Sint-Juliaan. In 1305 nam het stadsbestuur de beslissing om beide instellingen te verenigen in het huis van de geestelijke dochters onder de naam Sint-Juliaans. Er werd een kapel gebouwd (voor 1315 en herbouwd in 1384) die zichtbaar is op de kaart van Deventer. Het gebouwenbestand kende een aanzienlijke uitbreiding in de 15de eeuw. Vanaf ca. 1600 werden krankzinnigen, geesteszieken en vondelingen opgenomen. De verdere groei van het aantal patiënten betekende tevens de groei van het gebouwenbestand. In 1842 werd er tevens een vrouwenafdeling opgericht. Het Sint-Juliaansgesticht sloot de deuren in 1931 en de eigendom werd overgedragen aan de vzw Technisch Instituut.⁴⁷

Op basis van de historische bronnen kan afgeleid worden dat het gasthuisgebouw er al stond vóór 1297. Dit impliceert dat de gebouwen zich nog korte tijd buiten de (eerste) stadsversterking bevonden en na 1300 binnen de tweede stadsomwalling kwamen te liggen.⁴⁸

Gebouwenbestand:

Kapel: de oudste vermelding van de gasthuiskapel dateert van het jaar 1315. In 1337 verkrijgen de broeders en zusters door bemiddeling van de Brugse Burgemeester de toelating om in deze kapel de goddelijke diensten te verrichten. De plechtige wijding vond plaats aan het eind van de 14de eeuw. In 1382 verleende Lodewijk van Male een amortisatiebrief op vijf roeden land waarop de gasthuiskapel van Sint-Juliaans was gebouwd. (= ca. 70 m²). Dat er veel mensen de kapel bezochten blijkt uit jaarlijkse rekeningen. De kapelconsecratie was het begin van een volwaardig bestaan van het bedehuis. In 1386 verkrijgt de gasthuisdirecte de toelating om de broeders en zusters in de kapel te begraven. Stervende pelgrims en later patiënten werden systematisch opgehaald vanuit het Sint-Janshospitaal om aldaar begraven te worden. Er is een verdere meubilering en opsmuk van het kapelinterieur op het einde de 14de eeuw en het begin van de 15de eeuw. Grote veranderingen heeft de kapel niet meer ondergaan met uitzondering van het leggen van een nieuwe bevloering in 1402, het plaatsen van een nieuwe kapeldeur in 1480-1481 met de arduinen portiek, het plaatsen van een sacramentshuis in 1498, de ophoging van het niveau van de kapelvloer in 1512 en de belangrijke werken aan doksaal en koorgestoelte in 1665.

De gasthuistorentjes: Voor de regeling van het dagelijkse leven in het gasthuis en de goddelijke diensten in de kapel was een gasthuisklok en toren onontbeerlijk. In de eerste helft van de 15de eeuw liet Pieter Vanderpoorte bovenop de kapel een nieuwe toren bouwen.

Dienstgebouwen van het gasthuis: Het grondgebied waarop het gasthuis der Bouverie werd gebouwd lag, zoals trouwens ook het Sint-Janshuis, in de omgeving van de Boterbeek en de stedelijke binnenwaters. (cfr. infra. Cartografische bronnen) Op deze laaggelegen weiland kwamen talrijke blekerijen tot stand. In het beluik van Sint-Juliaans was vanouds een blekerij gevestigd. In 1402-1403 is er reeds sprake van een gasthuisbleker. In de loop van de 16de eeuw breidde het godshuis zijn patrimonium aanzienlijk uit in deze richting en kocht het een ruim aantal blekerijen op.

⁴⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed

⁴⁸ GELDHOF 1975, p.20.

Gasthuismolen: Sint-Juliaans zou over een gasthuismolen beschikt hebben. Reeds rond het midden van de 15de eeuw verschijnen in de rekeningen de uitgaveposten voor het malen van tarwe. Rekeningen uit 1679-1681 maken duidelijk dat deze gasthuismolen een rosmolen was.

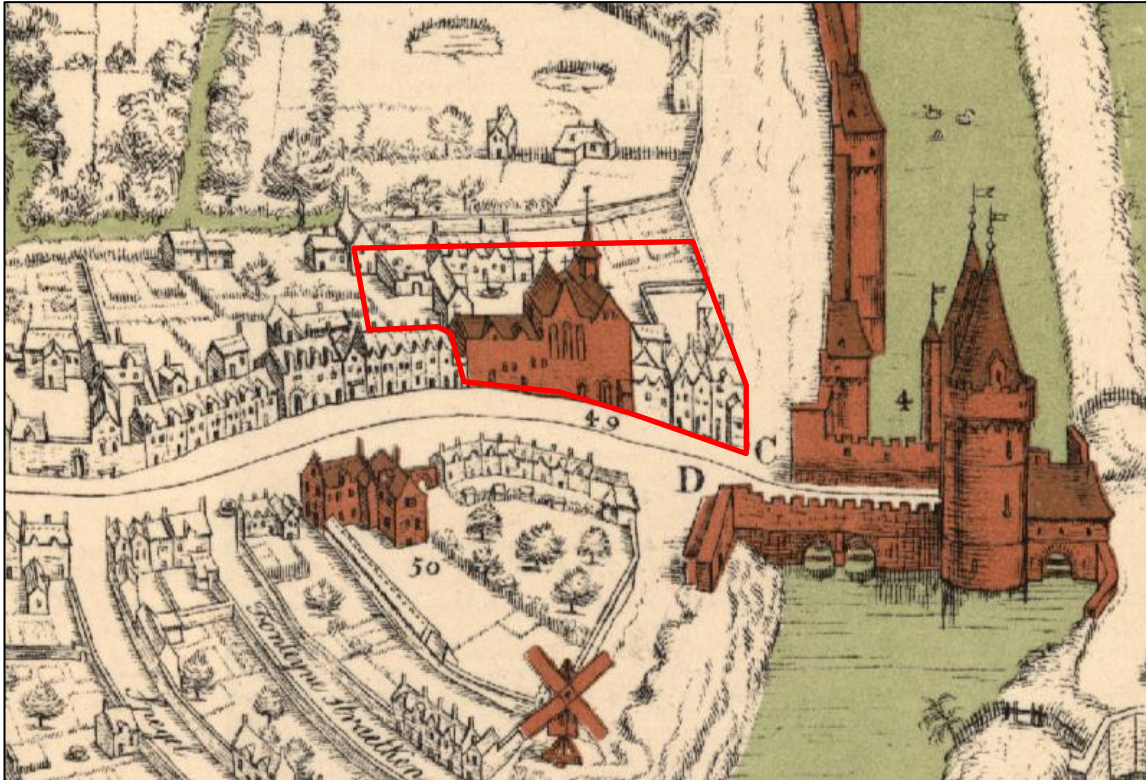
Brouwerij: Als passantenhuis verbruikte Sint-Juliaans aanzienlijk veel bier. Het was tevens de drank die dagelijks aan tafel voor broeders en zusters en aan passanten werd opgediend. Met de opnamen van krankzinnigen vanaf 1600 was het verbruik niet verminderd. Om de stijgende uitgaven te bestrijden richtte Meester Cornelis van Tolhuysen een gasthuisbrouwerij in. Er waren doorgaans 4 brouwen per jaar met een gezamenlijke productie van 34 tonnen.⁴⁹

De Deventerkaart toont duidelijk bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein. Het betreft een verheven bouwmassa met leien bedaking omringd door dichte bebouwing. Ten oosten van het plangebied is er een open terrein waarneembaar. De verheven bouwmassa binnen het plangebied betreft de kapel van Sint-Juliaans. Op het plan van Marcus Geeraerts (moderne offset, 1562) is de kapel tevens waarneembaar. Het plan toont duidelijk twee torentjes, één boven de kapel en één boven de refter. Legendenummer 49 verwijst naar Hospitaal de Saint-Julien. Het plan van Marcus Geeraerts toont tevens vrij dichte bebouwing in de directe omgeving van de kapel. Achter de kapel is een binnenkoer waarneembaar. Ten oosten van de locatie situeert zich een ommuurde binnentuin die toegang heeft tot een waterloop. Mogelijk vonden de blekerijactiviteiten (cfr. supra) hier plaats. Het verloop van de Boeveriestraat is duidelijk waarneembaar.

Figuur 22: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Kaartenhuis Brugge)

⁴⁹ GELDHOF, J., 1975, pp. 20-25.

Figuur 23: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Marcus Geeraerts, moderne offset (1562)

Op de Sanderuskaart is de site Sint-Juliaans tevens weergegeven. De bebouwing concentreert zich voornamelijk aan de straatzijde. Het betreft een aaneengesloten bebouwing met vrij centraal de kapel. Achter de kapel is een binnenkoer gelegen waarrond zich bebouwing concentreert. Vanaf ca. 1600 werden krankzinnigen, geesteszieken en vondelingen opgenomen.⁵⁰ De kaart van De Wit toont een quasi gelijk beeld. Het plan van Jan Lobbrecht toont tevens de contouren van het Sint-Juliaansgesticht. Het projectgebied lijkt enkel bebouwd ter hoogte van de straatzijde.

⁵⁰ GELDHOF 1975

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Bron: Kaartenhuis Brugge)

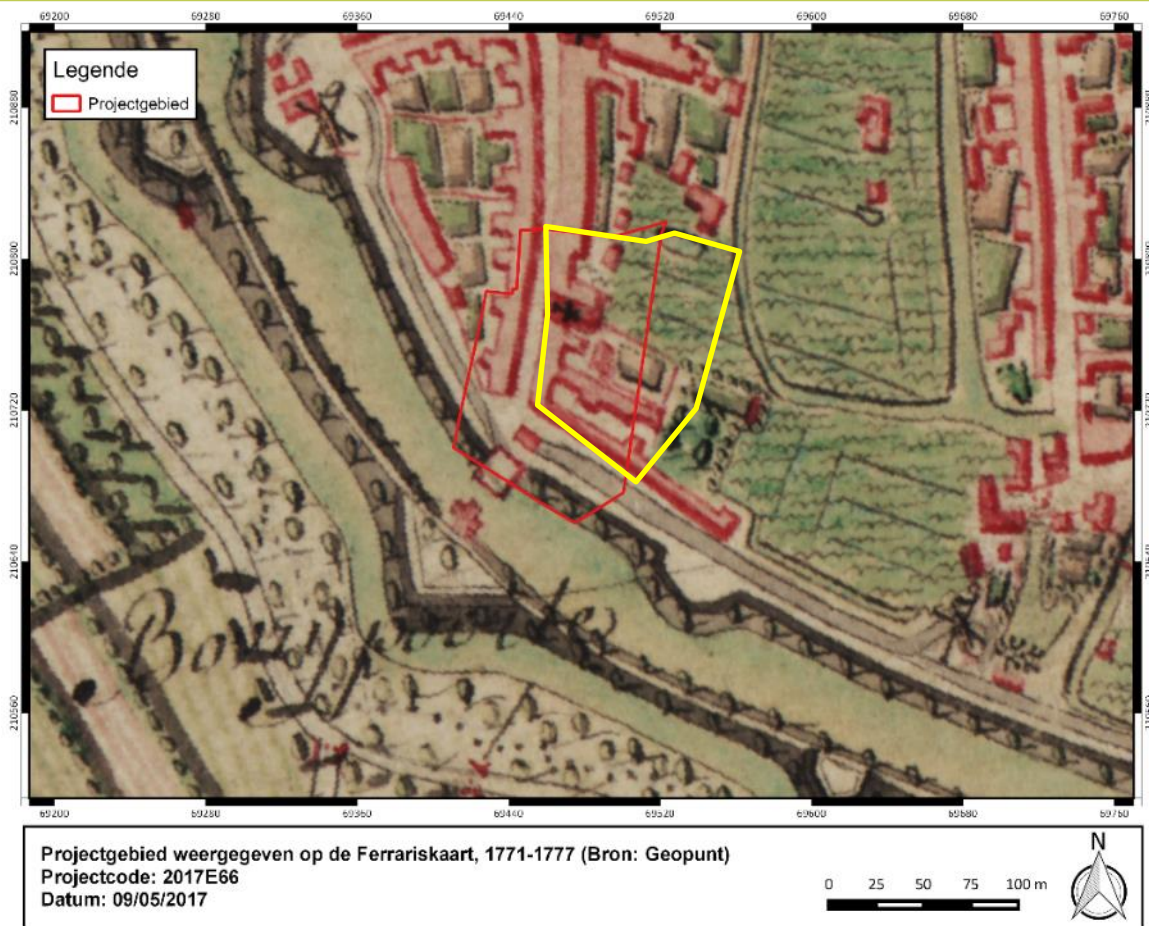
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de kaart van F. De Wit, 1709 (Kaartenhuis Brugge)

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op het plan van Jan Lobbrecht, 1714 (Bron: Geopunt)

Door een onnauwkeurige georeferering van de Ferrariskaart, dient het onderzoeksterrein iets meer naar het noordoosten gesitueerd te worden (correctere locatie aangeduid met gele contour). Binnen de contouren van het plangebied situeert zich het gebouwencomplex van het Sint-Juliaansgasthuis. Het betreft enerzijds de gebouwen van het gasthuis en anderzijds de kapel (op de Ferrariskaart met een kruis aangeduid). Achter deze bebouwing is weideland en een waterweg waarneembaar. Op basis van historische gegevens kan gesteld worden dat er zich ter hoogte van het water een blekerij kan gesitueerd hebben.

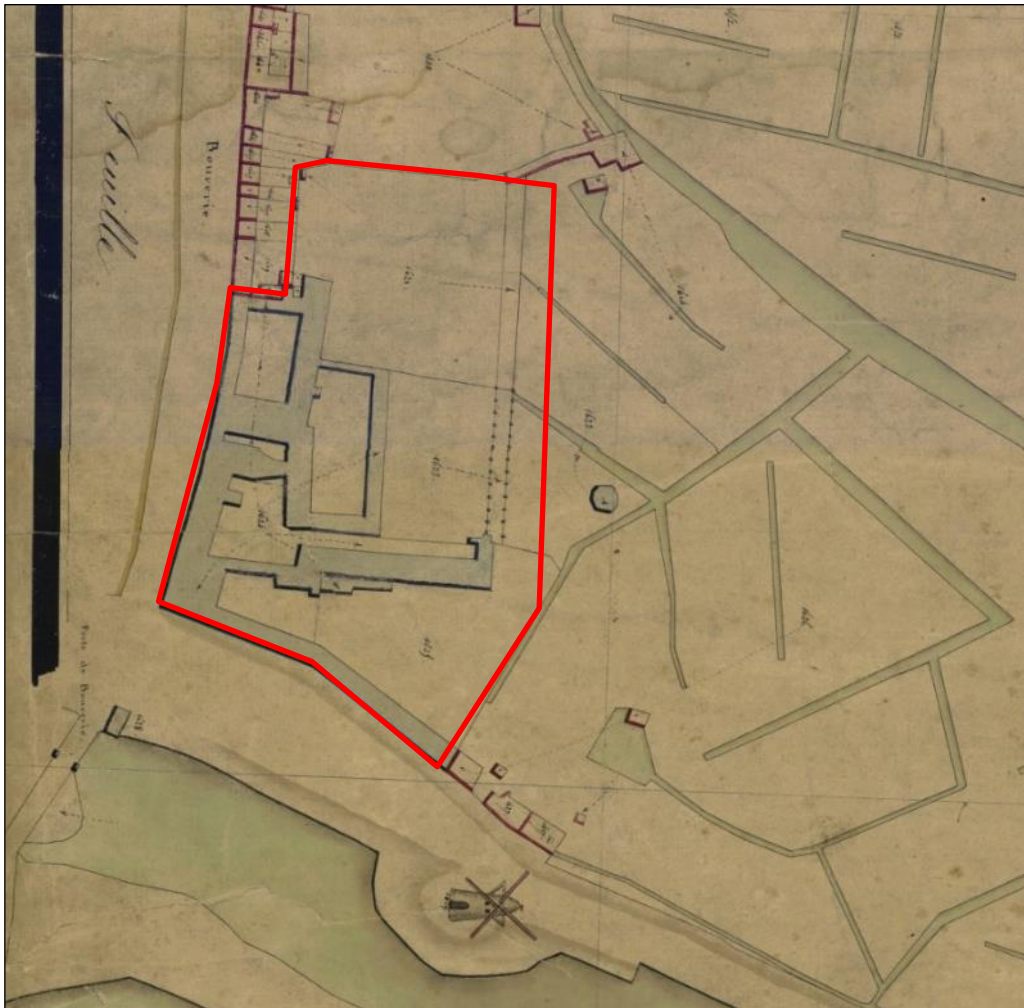
De contouren van de bebouwing op de Ferrariskaart komen in grote lijnen overeen met deze weergegeven op de kaarten van W. Crowe, Charles Senefelder én de Primitieve Kadasterkaart. Vooral deze laatste kaart heeft een zeer betrouwbaar beeld waar. Op basis van een bouwplan van 1843 (Figuur 31) kan de hoedanigheid van de verschillende gebouwen worden vastgesteld. (zie verder) De kapel is op de Ferrariskaart, de Primitieve Kadasterkaart, de Poppkaart en het bouwplan op eenzelfde locatie gesitueerd.

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

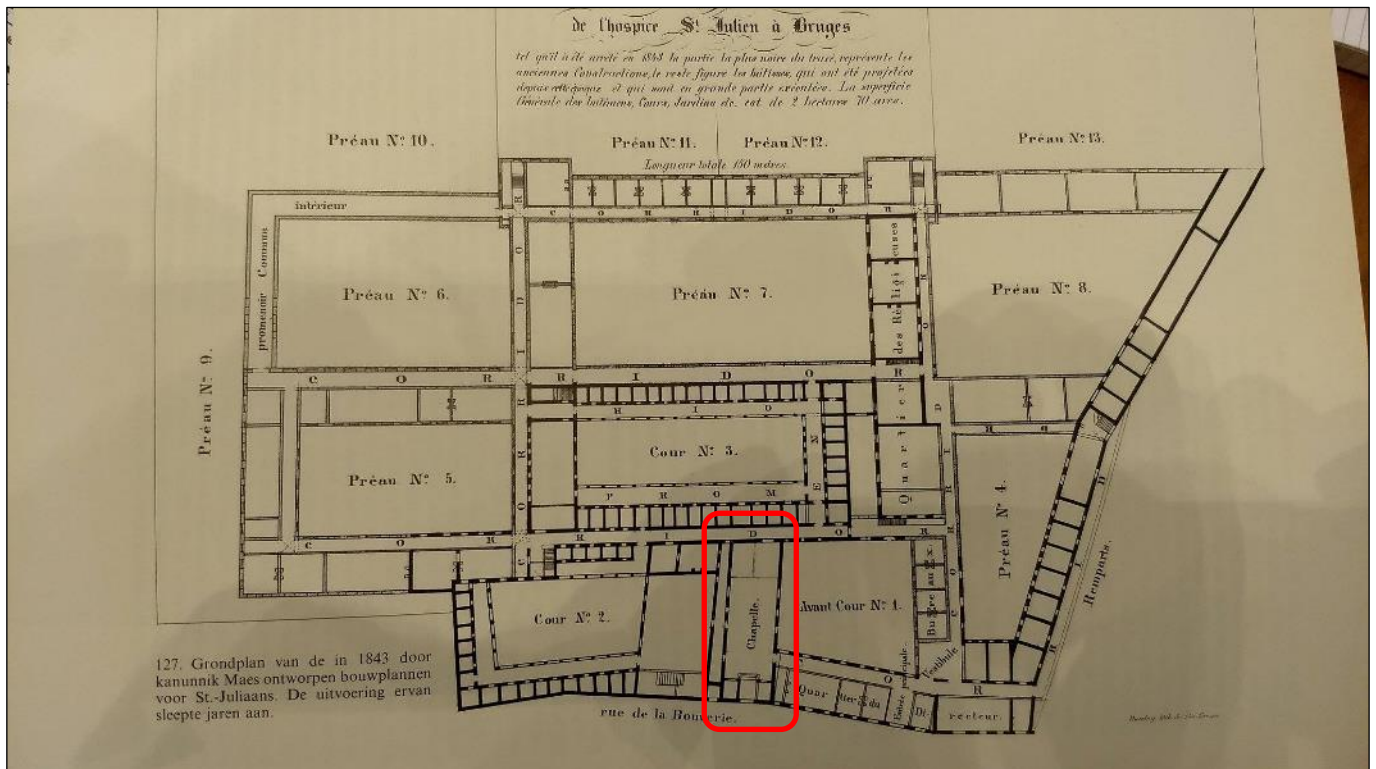
Figuur 28: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van Charles Senefelder, ca. 1820 (Bron: Kaartenhuis Brugge)

Figuur 29: Projectgebied bij benadering weergegeven op het Primitief Kadasterplan, 1830-1834 (Bron: Raakvlak)

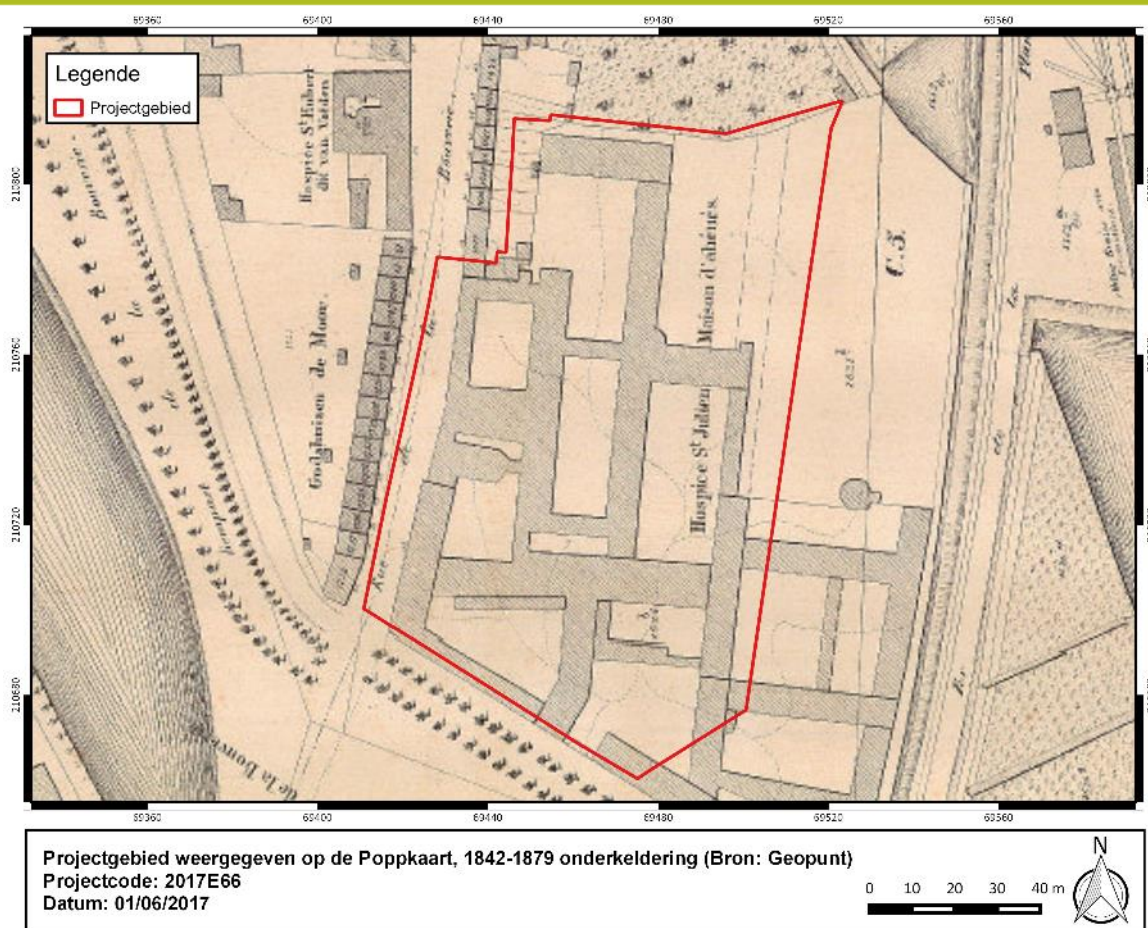

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op het Plan van W. Crowe, 1850 (Bron: Kaartenhuis Brugge)

Figuur 31: Grondplan van de in 1843 door kannunik Maes ontworpen bouwplannen voor Sint-Juliaans. De dikke zwarte lijnen betreffen de bestaande toestand, de fijnere lijnen de ontworpen toestand. De Boeveriestraat situeert zich onderaan het plan. De locatie van de kapel is aangeduid met een rode contour. (Bron: GELDHOF, J. ill. 127)

De bebouwing vóór de uitbreiding betreft enkele binnenkoeren ((avant-)cour numéro 1,2 & 3), de kapel (chapelle, rood), een ruim aantal gangen (corridor), bureau van de directeur (quartier du directeur), de hoofdingang (entrée principale), een entreehal (vestibule), bureaus (bureaux), bureaus van de religieuzen (bureaux des religieuses) en een ruim aantal 'kamers' voor patiënten. De uitbreiding betreft een ruim aantal binnenkoeren (préau), gangen (corridor) en extra 'kamers'. De Poppkaart (Figuur 32) en het plan van Salmon (Figuur 34) tonen duidelijk de gerealiseerde uitbreiding. Deze toename van het gebouwenbestand kan allicht in verband gebracht worden met het toevoegen van een vrouwenvleugel in 1842.

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1864 (Bron: Geopunt)

Tussen de Poppkaart (versie 1864)⁵¹ en de Kadasterkaart van 1889 is er een duidelijke evolutie waarneembaar binnen het gebouwenbestand. Op basis van historisch-cartografische gegevens lijkt de oorspronkelijke kapel afgebroken en er is een nieuwe kapel opgericht iets noordelijker binnen het onderzoeksterrein. Deze these lijkt bekrachtigd door contemporair fotomateriaal. Op Figuur 36 is duidelijk het neogotische karakter van de kapel waar te nemen. De kapel met neogotisch poortje was een 19de - eeuws ontwerp van Brangwyn, vader van Frank Brangwyn⁵² en werd opgericht in 1870.⁵³ De locatie van de kapel uit 1870 als onderdeel van het gehele complex is af te lezen uit een 5tal plannen te dateren 1853-1909.⁵⁴ De kapel situeert zich op Figuur 36 effectief in het noordelijk deel van het plangebied, en dus niet langer centraal. Deze bouwkundige evolutie dient allicht gesitueerd te worden binnen de uitbreiding van het gebouwenbestand van het Sint-Juliaans in de 19de eeuw.

⁵¹ Datering via Kaartenhuis Brugge

⁵² Erfgoed Brugge (fototheek)

⁵³ GELDHOF 1975, p.238.

⁵⁴ Contact met Hilde De Bruyne (Archief OCMW)

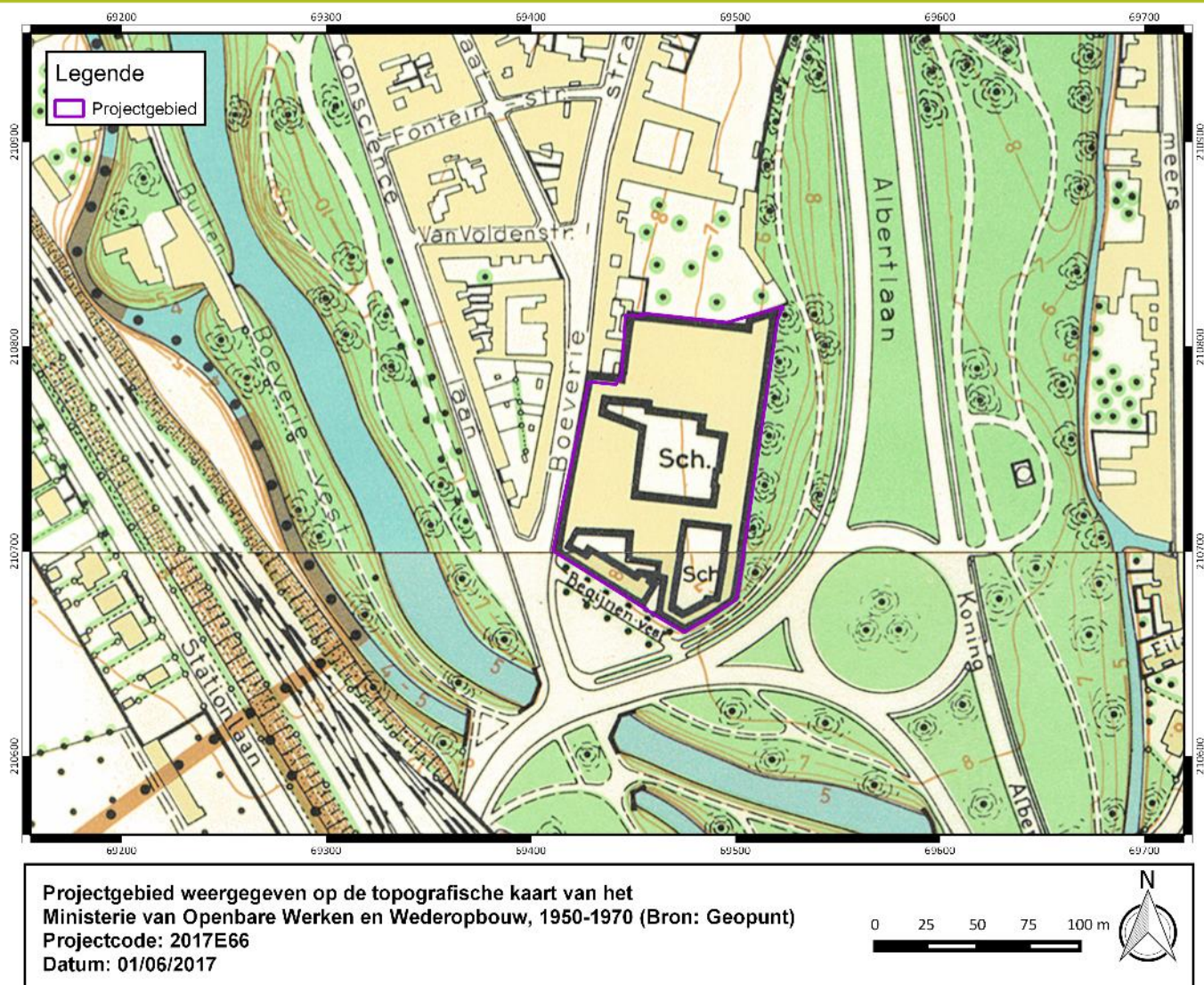

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de Kadasterkaart, 1889 (Bron: Kaartenhuis Brugge)

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op het plan van C. Salmon, 1904-1907 (Bron: Kaartenhuis Brugge)

Gedurende de jaren '50 en '60 vonden een ruim aantal slopings- en verbouwingswerken plaats. In 1952 werd de kapel gesloopt en geïntegreerd in het VTI. In 1955 werd een nieuwe vleugel plechtig ingewijd en in 1959 volgde de inhuldiging van de nieuwbouw aan de Koning Albert I-laan en Begijnvest.

Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt)

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Deventerkaart	Ca. 1560	Gasthuiskapel, omliggende bewoning
Marcus Geeraerds	1562	Gasthuiskapel, historische bebouwing aan straatzijde, binnenkoer met omliggende bewoning, open veld
Sanderuskaart	1641	Gasthuiskapel, historische bebouwing aan straatzijde, binnenkoer met omliggende bewoning, open veld
F. De Wit	1709	Gasthuiskapel
Jan Lobbrecht	1714	Gasthuiskapel
Kaart van Ferraris	1771-1777	Gasthuiskapel, historische bebouwing aan straatzijde, binnenkoer met omliggende bewoning, open veld
Charles Senefelder	Ca. 1820	Bebouwing aan straatzijde
Primitief Kadasterplan	1830-1834	Bebouwing westzijde
Plan van W. Crowe	1850	Bebouwing westzijde
Popp Kadasterkaart	1864	Bebouwing met open ruimtes
Kadasterkaart	1889	Bebouwing met open ruimtes
C. Salmon	1904-1907	Bebouwing met open ruimtes
Ministeriekaart	1950-1970	Bebouwing met open ruimtes (VTI en speelplaatsen)

Contemporaine foto's

Figuur 36: Zicht op de Boeveriestraat. Links de gasthuiskapel met verder de witte gevels van het Sint-Juliaansgesticht. ca. 1900 (Bron: Erfgoed Brugge)

Figuur 37: neogotische kapel Sint-Juliaans met een gotisch poortje. Kapel werd gesloopt in 1952 en geïntegreerd in het VTI. Foto uit 1905. (Bron: Erfgoed Brugge)

Figuur 38: neogotische kapel met een gotisch poortje. Kapel werd gesloopt na WO II en geïntegreerd in het VTI. 1944. (Bron: Erfgoed Brugge)

Figuur 39: zicht op het instituut van Sint-Juliaans van de tuin af gezien. Centraal is de kapel waarneembaar, 1924. (Bron: Erfgoed Brugge)

Figuur 40: Het Sint-Juliaansgesticht op de hoek van de Boeveriestraat. Het gebouw heeft een lijstgevel uit de 19de eeuw. 1914. (Bron: Erfgoed Brugge)

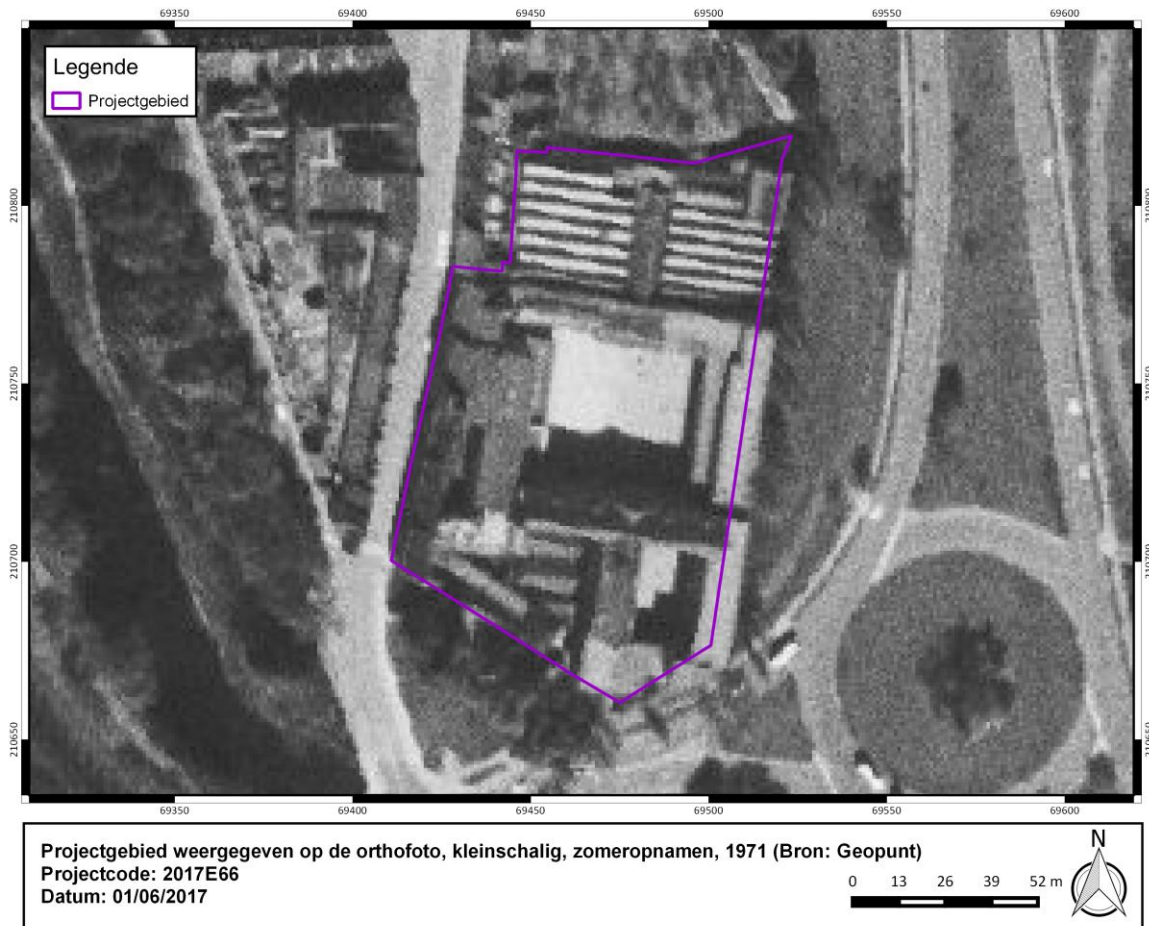

Figuur 41: Vernieuwde voorgevel van het VTI Brugge, 1932 (Bron: Erfgoed Brugge)

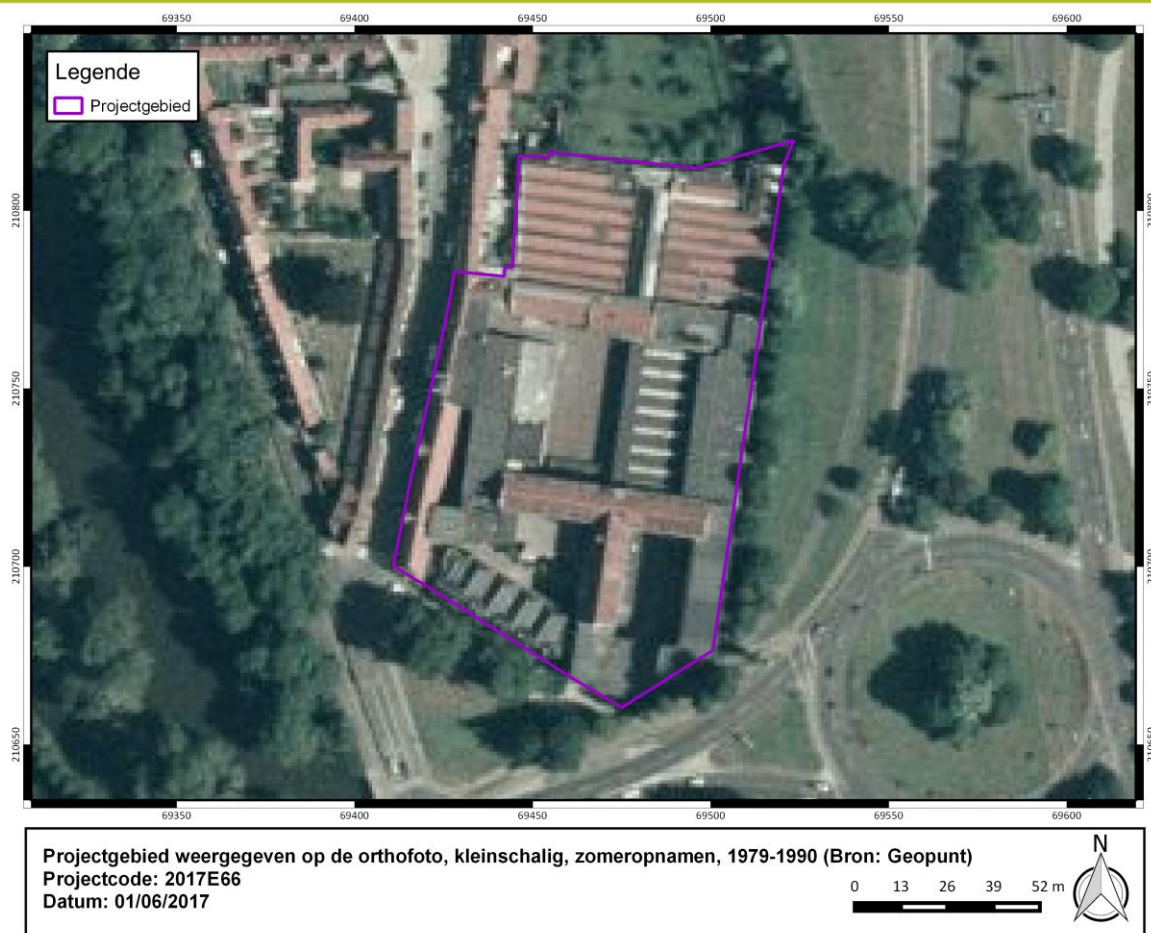
1.3.3.1.8 Huidige gebruik en verstoringen

A. Huidig gebruik

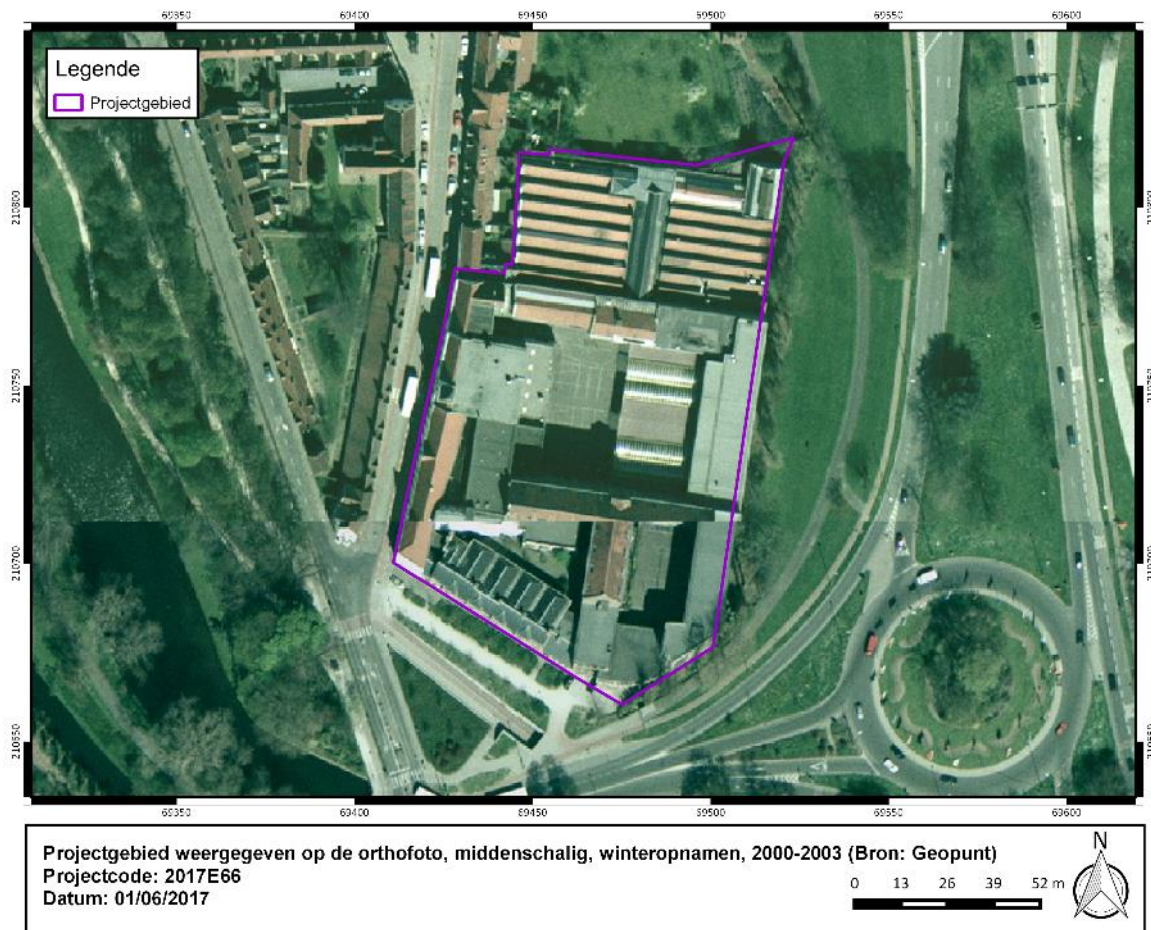
Op de orthofotosequentie is weinig evolutie waar te nemen. Het onderzoeksterrein is volledig bebouwd, met uitzondering van een aantal speelplaatsen. Binnen de contouren van het plangebied situeert zich het gebouwencomplex van het Vrij Technisch Instituut Brugge.

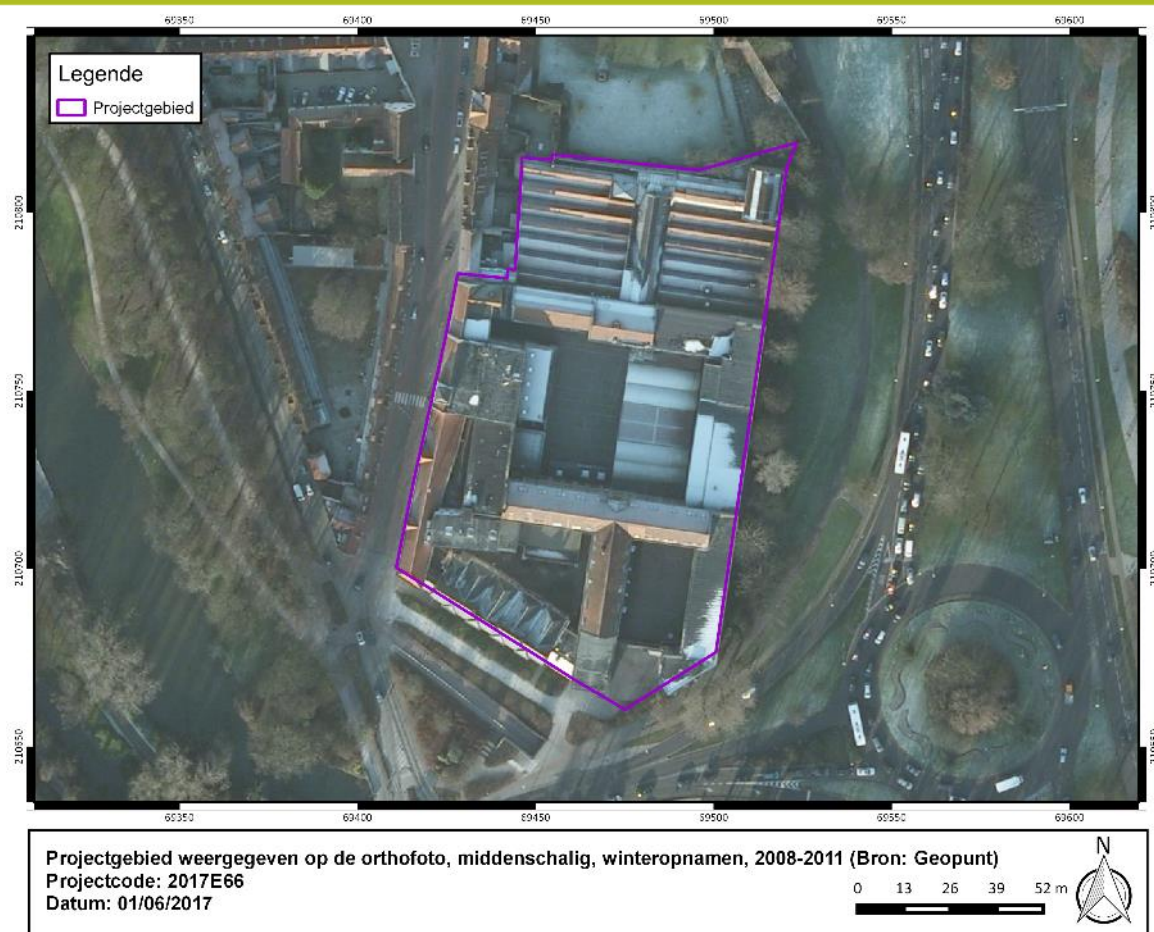
Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

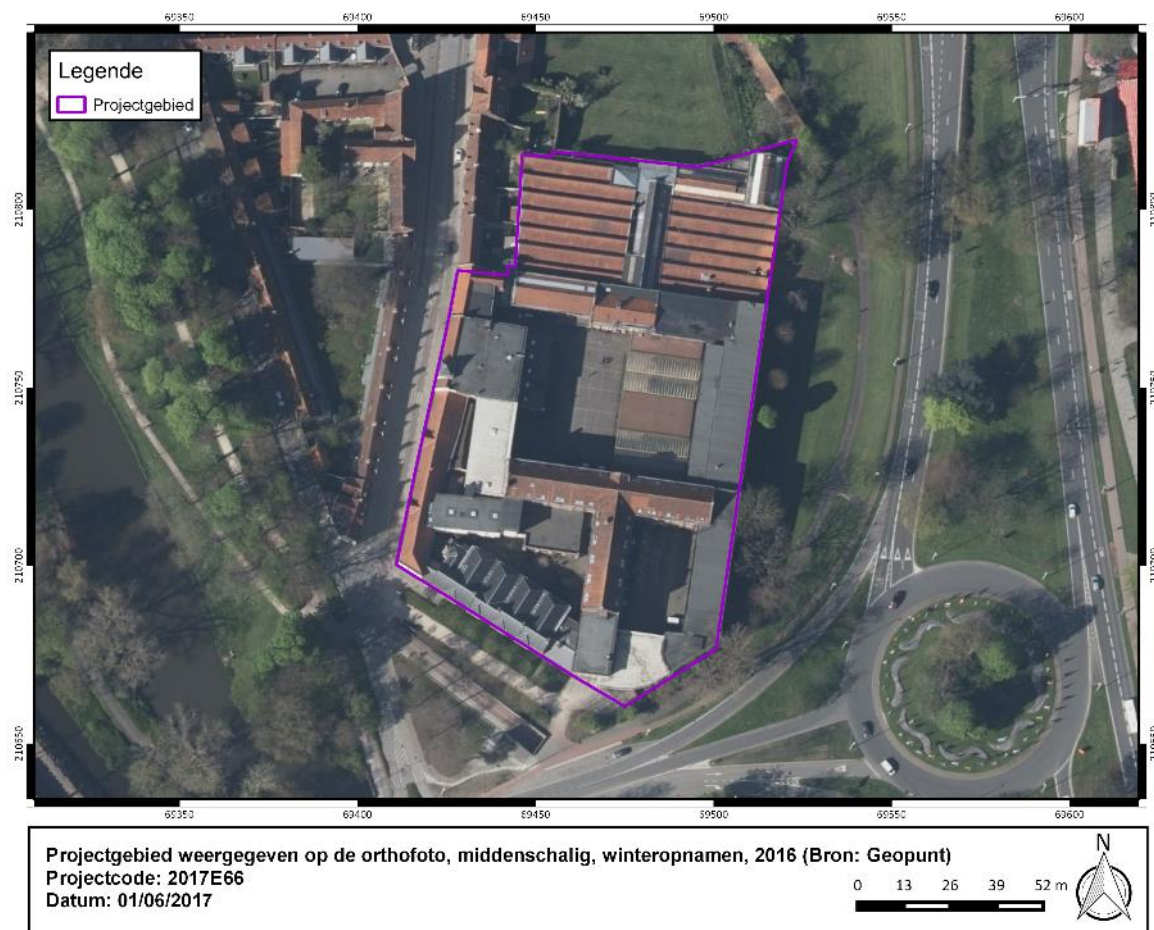
Figuur 43: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 44: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

Figuur 45: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 46: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

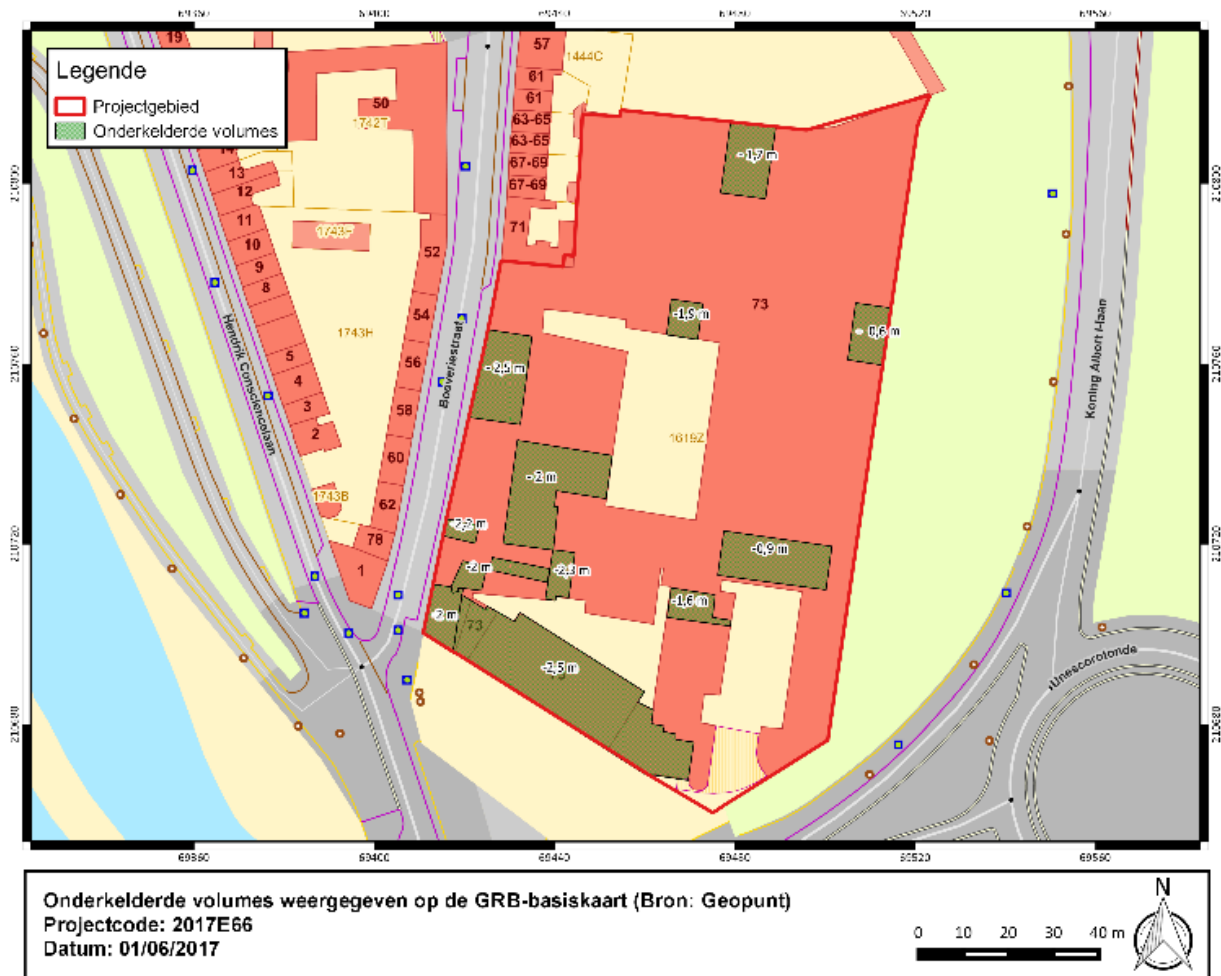
B. Verstoringen

Kabels en leidingen

Er is momenteel geen zicht op verstoringen d.m.v. water-, gas-, elektriciteits- of andere leidingen.

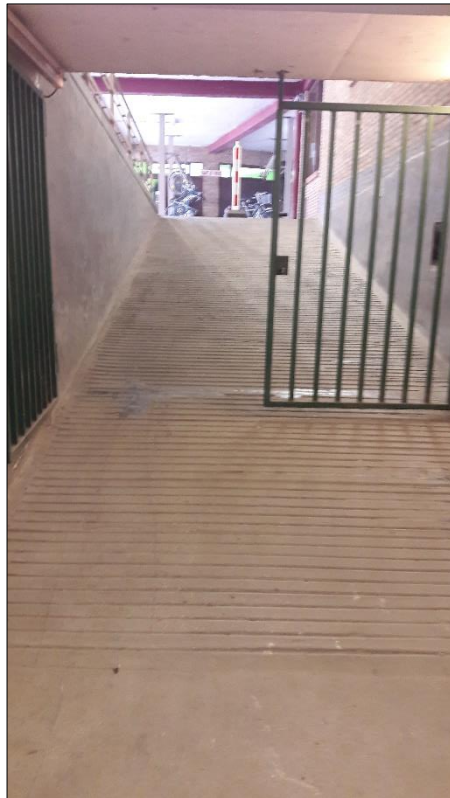
Kelders

Verspreid over het terrein komen verschillende kelderstructuren voor. Wat de inplanting van de kelders betreft, kan verwezen worden naar Figuur 47. Tijdens het plaatsbezoek van 5/09/2017 kon vastgesteld worden dat de diepte van deze kelders varieert van 0,6m tot 2,5m t.o.v. het omliggende looppniveau⁵⁵.

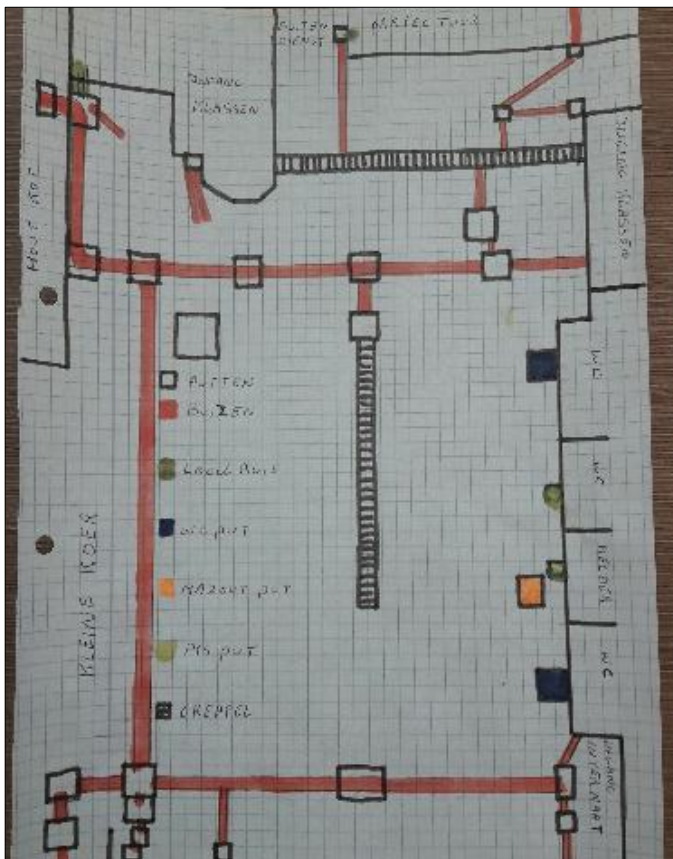

Figuur 47. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, met aanduiding van de huidige onderkeldering en dieptes t.o.v. het maaiveld (bij benadering)

⁵⁵ De diepte van de kelders werd telkens zo goed mogelijk geregistreerd t.o.v. het huidige looppniveau ter hoogte van de aanzet van de keldertrap. Het hoogteverloop varieert evenwel sterk op deze site.

Figuur 48: Foto's onderkelderingen

Figuur 49. Schets van de verstoringen ter hoogte van de kleine speelplaats

Rioleringen

Ter hoogte van 'de grote speelplaats' zijn verschillende riooldeksels zichtbaar. Een plan met aanduiding van het rioleringsnet is voor deze zone niet beschikbaar. Wat 'de kleine speelplaats' betreft, is een schets met de verstoringen, waaronder de riolering en de controleputten, beschikbaar (Figuur 49). Deze schets werd ons aangeleverd door de Technisch Adviseur Coördinator van het VTI.Brugge.

Beerputten

Tijdens het plaatsbezoek op 5/09/2017 werd de aandacht gevestigd op de aanwezigheid van verschillende beerputten binnen het projectgebied. Aan zuidzijde van 'de grote speelplaats' komen 2 structuren voor, die samen een opslag hebben van ca. 15 000L. In de zone die aangeduid wordt als de kleine speelplaats komen 2 beerputten voor, die elk een opslag hebben van 6 000 à 7 000L.

Figuur 50. Lokalisatie beerput 1 ter hoogte van de kleine speelplaats

Figuur 51. Lokalisatie beerput 2 ter hoogte van de kleine speelplaats

Ondergrondse mazouttank

Ter hoogte van de afgebroken kapel is een ondergrondse mazouttank gelokaliseerd. De tank is opgespoten, maar historische verontreiniging is niet uit te sluiten. Staalname kan pas gebeuren nadat de school is verhuisd, omdat in de nabije omgeving zeer veel nuts- en rioleringsleidingen lopen.

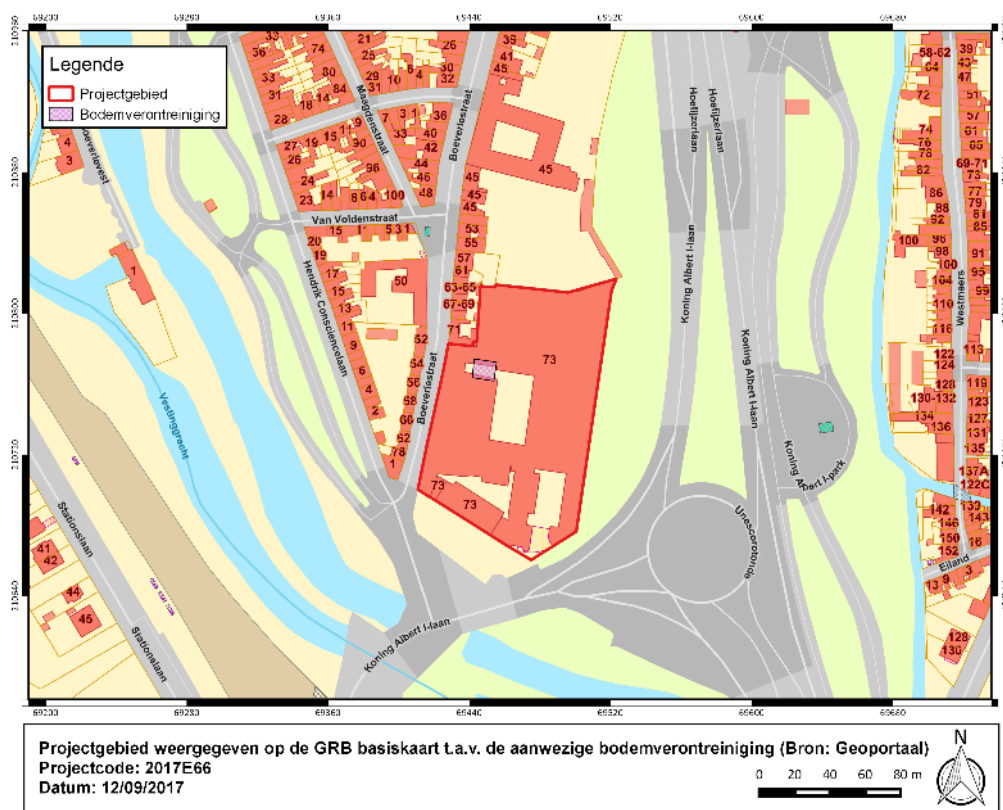
Figuur 52. Lokalisatie van de ondergrondse mazouttank (zwart, bij benadering), met aanduiding van controleputten van de riolering (wit) en de riolering (rood)

Figuur 53. Hoogteverschil Boeveriestraat – grote speelplaats

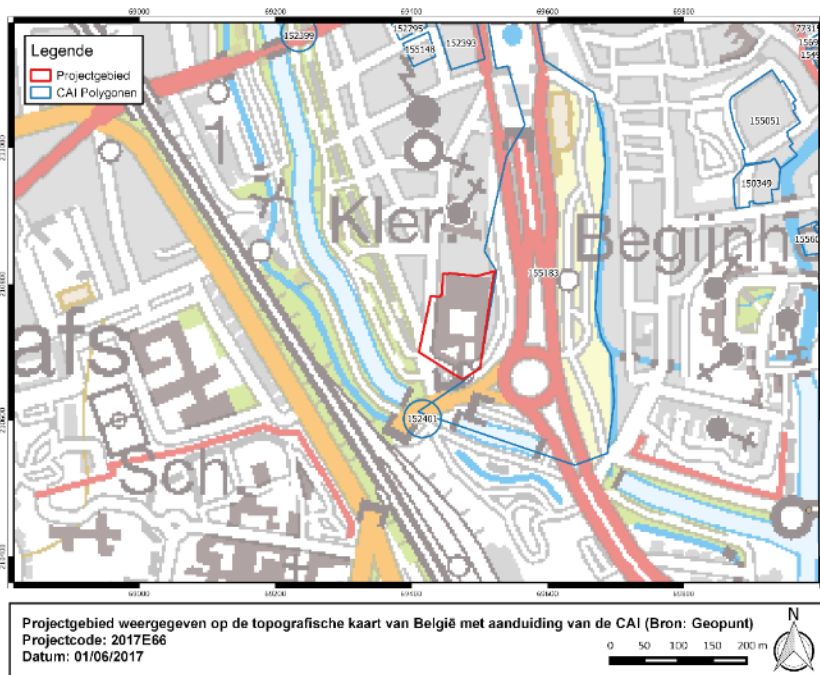
C. Bodemverontreiniging

In 2016 is een oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek uitgevoerd om eventuele vervuilingen in kaart te brengen. Er is met name 1 zone waarbij een minerale olie vervuiling aanwezig is. Deze bevindt zich in Zone 5 (zie plan bijlage) waarin een 6 000 l mazouttank is gelegen die al enige tijd niet meer wordt gebruikt. De ruimtelijke verspreiding van de vervuiling is zeer beperkt, doch deze is ernstig. Zo is er tevens een drijflaag aanwezig in het aanwezige grondwater. De verontreiniging in het vaste gedeelte van de bodem wordt geschat op ca. 50 m² terwijl de vervuiling in het grondwater (inclusief drijflaag) wordt geschat op ca. 42 m². Gezien het humaan toxicologisch risico van deze verontreiniging zal er voor het uitvoeren van het archeologisch vooronderzoek een bufferafstand gebruikt worden om deze zone te vermijden.

Figuur 54: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart t.a.v. de aanwezige bodemverontreiniging (Bron: Geopunt).

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

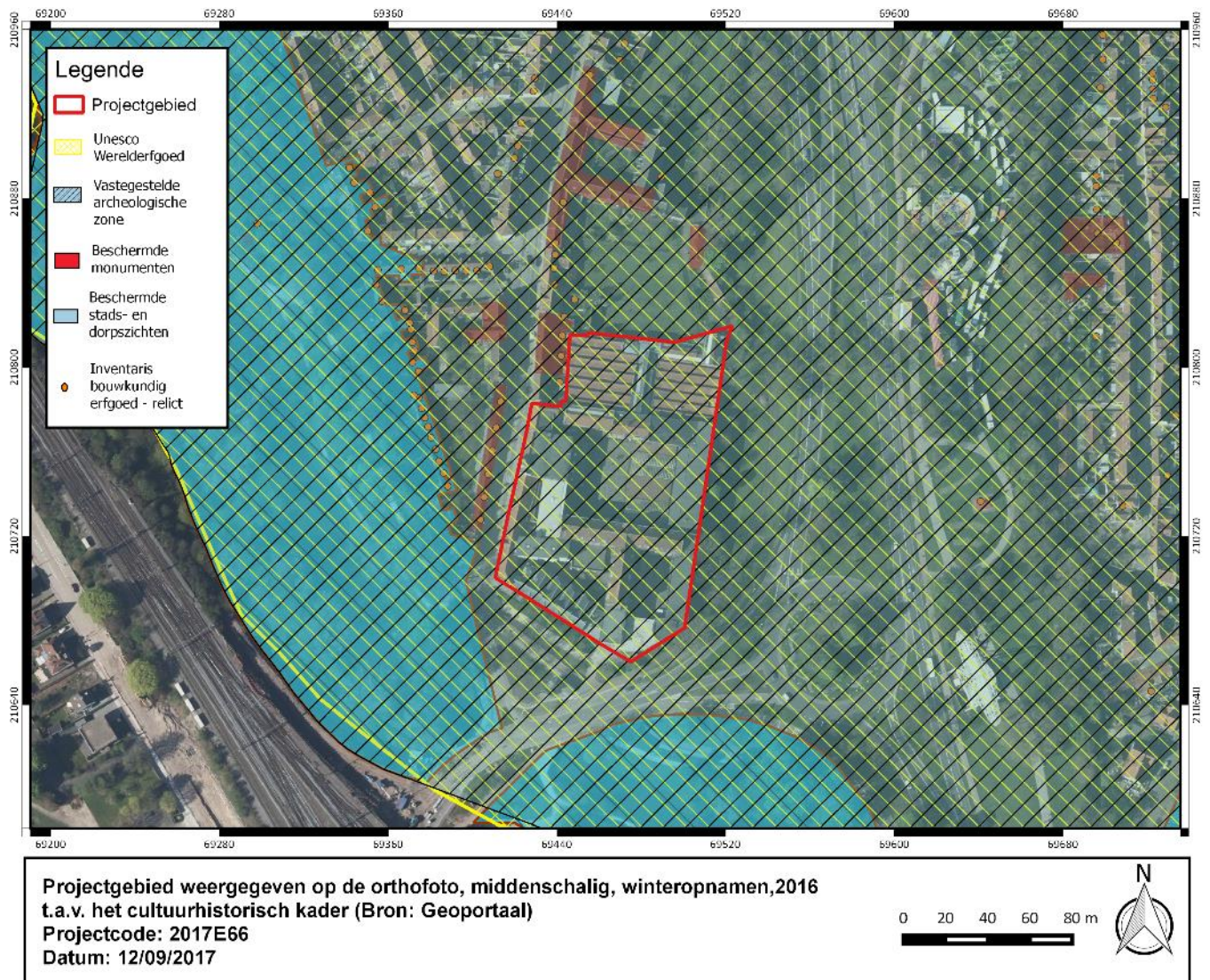
Figuur 55: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
150349	Mechanische prospectie (2007); NK: 15 meter 17 ^{de} eeuw: restanten van een beerput uit de 17 ^{de} eeuw, postmiddeleeuws ophogingsmateriaal Bron: s.n., 2007. Brugge, Mariastraat 38 (MOH - Oud Sint Jan), onuitgegeven rapport.
152393	Onbepaald archeologisch onderzoek; NK: 15 meter Merovingische periode: aardewerk Vroege middeleeuwen: opgevulde gracht (parallel met 't Zand en de Poortgracht) met in de vulling laat-Merovingische scherven Bron: De Witte, H. 1992: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge van prehistorie tot het ontstaan van de middeleeuwse stad, Westvlaamse Archaeologica 8.2, 33-45.
152399	Onbepaald; NK: 250 meter Romeinse tijd: onbepaald Bron: De Witte, H. 1992: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge van prehistorie tot het ontstaan van de middeleeuwse stad, Westvlaamse Archaeologica 8.2, 33-45.
152401	Onbepaald; NK: 250 meter Romeinse tijd: onbepaald Bron: De Witte, H. 1992: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge van prehistorie tot het ontstaan van de middeleeuwse stad, Westvlaamse Archaeologica 8.2, 33-45.
152795	Onbepaald; NK: 250 meter

CAI nummer	Omschrijving
	Middeleeuwen: middeleeuwse gracht met in de vullingspakketten vondsten uit de Romeinse tijd (fragmenten van tegulae), ijzertijd, laat-Merovingische en/of vroeg-Karolingische periode (scherven) en uit de volle middeleeuwen (aardewerk) Bron: Hillewaert, B. 1996: IJzertijdvondsten uit recent onderzoek te Brugge (W.-VI.), Lunula. Archaeologia Protohistorica IV, 65.
155051	Opgraving (1983, 1984); NK: 250 meter Volle middeleeuwen: de kapel is ingebouwd in de oude ziekenzaal - een gedeelte van het eerste Romaanse hospitaalgebouw (drieschepig langbouw) werd ingetekend. Funderingen en de opstand zijn gebouwd met Paniselianse glauconiethoudende kiezelzandsteen Late middeleeuwen: 30 graven, een aantal van de vroegste graven (eind 13de eeuw - 1ste helft 15de eeuw) vertonen aan de binnenzijde muurschilderingen - fragmenten van grafzerken – Corneliuskapel: 3 oude vloerniveaus, oudste dateert uit de 1ste helft van de 14de eeuw en bestaat uit een dambordpatroon gelegde geel en bruin geglazuurde tegels Bron: De Witte, H. 1985: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge 1984, Archaeologia Mediaevalis 8, 68 - 70.
155148	Controle van werken (1990); NK: 250 meter Romeinse tijd: noord-zuid gerichte gracht met scherven Volle middeleeuwen: kuilen en lagen Late middeleeuwen: bakstenen waterput Bron: Hillewaert, B. 1991: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W.- VI.), Archaeologia Mediaevalis 14, 42-44.
155183	Opgraving; NK: 150 meter Vroege middeleeuwen: aardewerk Middeleeuwen: bewoningslaag met waterputten, afvalputten en bakstenen muurresten 17de eeuw: bakstenen muur, mogelijk de achtergrens van een aantal volkstuintjes of van de tuin van het Capucijnenklooster Nieuwe tijd: resten van het Capucijnenklooster in de tuin: 17de -eeuwse afvalkuilen, consumptieafval: schaap, vis, relatieve rijkdom in de kloosterkeuken 19de eeuw: spoorwegstation bakstenen goederenloods van het spoorwegstation Bron: Hillewaert, B. 1993: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 16.1, 58-61. + Vander Haeghen, D. & Ervynck, E. 1996: Onderzoek van botmateriaal uit de Brugse stadskern : de sites Garenmarkt, Willemstraat en 't Zand (W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 19, 72.

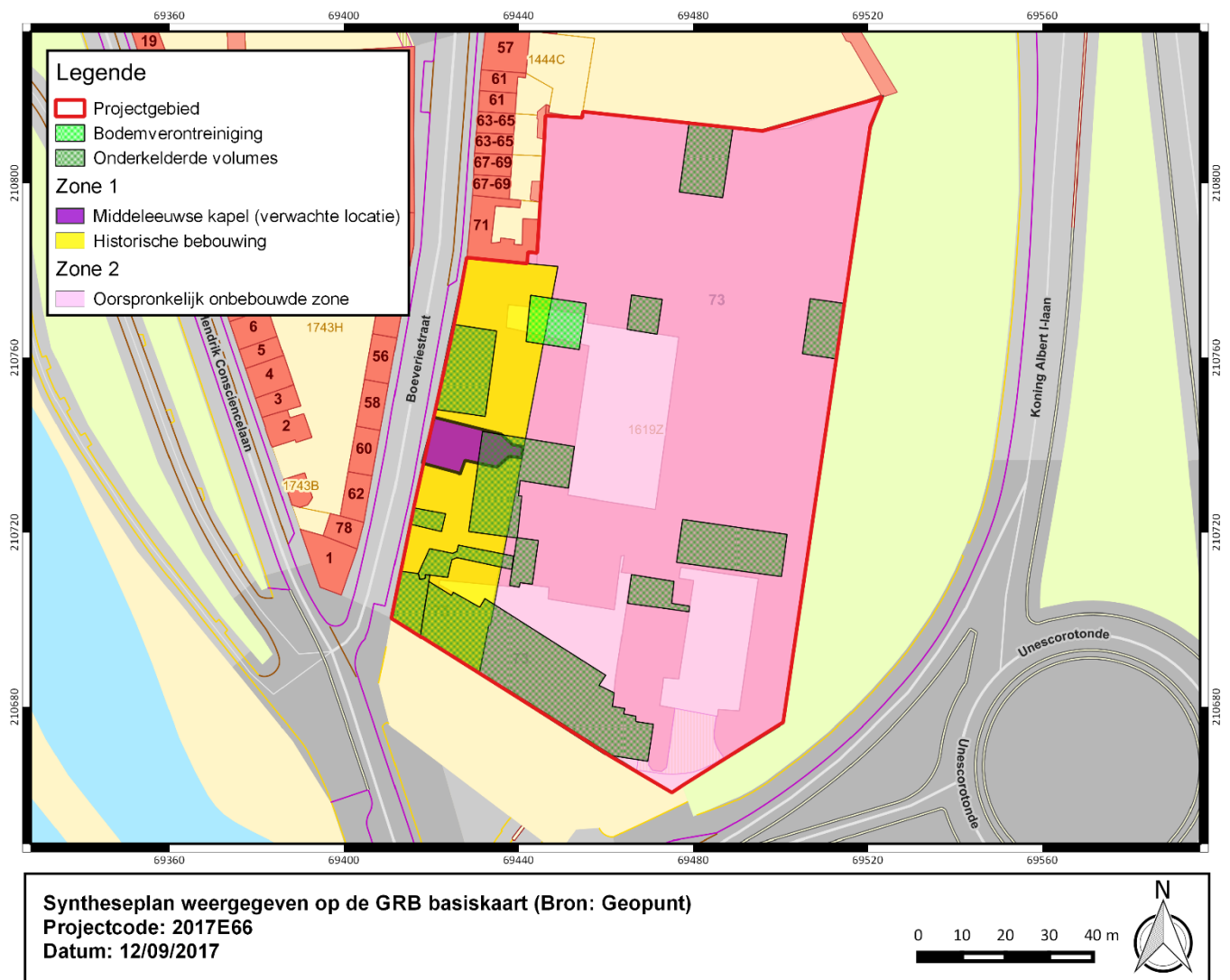
1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 56: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

Het projectgebied situeert zich binnen de Unesco werelderfgoed-zone en binnen een vastgestelde archeologische zone. In de nabije omgeving van het plangebied zijn een ruim aantal beschermde monumenten en bouwkundige erfgoedrelicten waar te nemen.

1.4 Synthese

Figuur 57. Syntheseplan

Het onderzoeksterrein situeert zich buiten de eerste, maar binnen de tweede Brugse stadsomwalling. De vroegste vermelding in historische bronnen van bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein is in 1275, waarin melding gemaakt wordt van de oprichting van een opvangtehuis voor daklozen en passanten door de zogenaamde geestelijke dochters. De tweede stadsomwalling werd aangelegd in 1297, waarna het plangebied zich binnen de stadskern van Brugge situeert. In 1305 nam het stadsbestuur de beslissing om voornoemd opvangtehuis samen te voegen met een anders passantenhuis in de straat, onder de naam Sint-Juliaans. Reeds in 1315 werd een kapel gebouwd, die zichtbaar is op een ruim aantal historisch-cartografische bronnen. Het gebouwenbestand zal doorheen de eeuwen een ruim aantal bouwkundige evoluties ondergaan. Vanaf 1600 werden krankzinnigen, geesteszieken en vondelingen opgenomen en in 1842 werd er een vrouwenafdeling opgericht. Het Sint-Juliaansgesticht sloot de deuren in 1931 en het eigendom werd overgedragen aan de vzw Technisch Instituut.

Historisch-cartografische bronnen wijzen op het feit dat er in het midden van de 16de eeuw reeds duidelijk rijbebouwing is langs de Boeveriestraat. De gebouwen betreffen o.a. de kapel, gasthuistorens, dienstgebouwen van het gasthuis, de gasthuismolen en een brouwerij. De kapel tekent zich af als een verheven bouwstructuur tegenover de overige bebouwing. 18de-eeuwse bronnen wijzen op een uitbreiding van het gebouwenbestand. In 1870 werd er een nieuwe neogotische kapel – volgens een ontwerp van

Brangwyn - opgericht ten noorden van de oorspronkelijke kapel. In 1952 werd de kapel gesloopt en geïntegreerd binnen het VTI, in het kader van een ruim aantal slopings- en verbouwingswerken gedurende de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw.

Er zijn geen archeologische indicatoren gekend binnen de contouren van het plangebied. Ten oosten van het plangebied werd er in 1983 archeologisch onderzoek uitgevoerd door B. Hillewaert., waarbij o.a. vroeg-middeleeuws aardewerk aan het licht kwam. In de omgeving van het onderzoeksterrein werden tevens Romeinse en Merovingische sporen vastgesteld.

Landschappelijk gezien ligt Brugge op de overgang van de zand(leem)streek en de kustpolders. Het plangebied in kwestie is gelegen in de zandleemstreek, in de alluviale vlakte van de Reie. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van laat-Pleistocene eolische sedimenten bovenop fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Iets ten oosten worden Holocene fluviatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie gekarteerd. Gelet op het indicatieve karakter van de Quartairgeologische kaart bestaat weldegelijk de kans dat binnen het plangebied zich op enige diepte één of meerdere afgedekte en archeologisch relevante horizonten bevinden. De focus hierbij ligt op veenaccumulatie en daarin bewaard (Romeins) materiaal. Teneinde de aanwezigheid van veraard veen te verifiëren is een landschappelijk booronderzoek noodzakelijk.

Het bureauonderzoek heeft geen argumenten opgeleverd die verder archeologisch onderzoek overbodig maken. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek dient dan ook geconcludeerd te worden dat verder onderzoek noodzakelijk is.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DEMEESTER T. & SCHOTTE B. 2002, De Koetelwijckpoort en de Houtbrekersdam aan de Spiegelrei, *Brugs Ommeland* 42, 201-218.

DE WITTE H. 1988, Tien Jaar Stedelijke Archeologische Dienst. Ontstaan en doelstellingen, in: DE WITTE H. (RED.) *Brugge Onder-zocht. Tien jaar stadsarcheologisch onderzoek 1977-1987*, Archeo-Brugge 1, Brugge, 11-42.

DE WITTE H. 1992, Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge van prehistorie tot het ontstaan van de middeleeuwse stad, *Westvlaamse Archaeologica* 8.2, 33-45.

DE WITTE H., VAN STRYDONCK M. E.A. 2000, Sint-Donaas en de Brugse Burg: dendrochronologisch onderzoek en radiokoolstofdateringen, *Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 184-186.

DHONDT J. 1957, De vroege topografie van Brugge, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent* XI, 3-30.

DOV Vlaanderen

Erfgoed Brugge

GELDHOF J. 1975, Pelgrims, dulle lieden en vondelingen te Brugge 1275-1975 : zeven eeuwen geschiedenis van het Sint-Juliaansgasthuis en van de Psychiatrische kliniek O.-L.-Vrouw te Brugge-Sint-Michiels, *Psychiatrische kliniek O.-L.-Vrouw*, 355 p. ; 168 ill.

Geoportaal

Geopunt

GYSELING M. 1971, Een nieuwe etymologie van Brugge, *Naamkunde* III, 1-4.

HILLEWAERT B. 1991A, Leerlooiers te Brugge (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 14, 3-4.

HILLEWAERT, B. 1991B, Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W.- VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 14, 42-44.

HILLEWAERT B. 1991C, Spermalie, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B. m.m.v. THOEN H., Archeologisch jaarrapport 1989-1990, *Jaarboek 1989-1990 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 105.

HILLEWAERT B. 1991D, Zwijnstraat, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B. Archeologisch jaarrapport 1989-1990, *Jaarboek 1989-1990 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 107.

HILLEWAERT B. 1995A, Pandjeshuizen aan de Garenmarkt te Brugge (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 18.I, 42-43.

HILLEWAERT B. 1995B, *Biskajerplein*, in: DE WITTE H., HILLEWAERT B. & MAERTENS J.-P., Archeologisch Jaarrapport 1993-1994, *Jaarboek 1993-1994 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 83-84.

HILLEWAERT B. 1995C, *Simon Stevinplein*, in: DE WITTE H., HILLEWAERT B. & MAERTENS J.-P., Archeologisch Jaarrapport 1993-1994, *Jaarboek 1993-1994 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 84-85.

HILLEWAERT B. 1995D, *Wollestraat*, in: DE WITTE H., HILLEWAERT B. & MAERTENS J.-P., Archeologisch Jaarrapport 1993-1994, *Jaarboek 1993-1994 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 91-94.

HILLEWAERT B. 1996, IJzertijdvondsten uit recent onderzoek te Brugge (W.VI.), *Lunula. Archaeologia protohistorica IV*, Bruxelles/Brussel, 65.

HILLEWAERT B. 2000A, 't Zand, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B., Archeologisch Jaarrapport 1997-1999, *Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 159-161.

HILLEWAERT B. 2000B, Het Jezuïetencomplex - Verversdijk (Verversdijk, Kandelaarstraat, Boomgaardstraat). In: DE WITTE H. & HILLEWAERT B., Archeologisch Jaarrapport 1997-1999, *Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 155-157.

HILLEWAERT B. 2000C, Sint-Janstraat 15, in: DE WITTE H. & HILLEWAERT B., Archeologisch Jaarrapport 1997-1999, *Jaarboek 1997-1999 Brugse Stedelijke Musea*, Brugge, 159.

HILLEWAERT B. 2003, Sint-Andries (Brugge)-Kosterijstraat. In: BOURGEOIS J., BOURGEOIS I & CHERRETÉ B. (EDS.), *Bronze Age and Iron Age Communities in North West Europe*, Brussel, 264.

HILLEWAERT B. X, *Een middeleeuws kerkhof onder 't Pandreitje*. Interne nota. Brugge.

HILLEWAERT B., HUYGHE J. & VAN BESSEN E. 2009, Middeleeuwse onderzoekresultaten uit kleinschalig onderzoek in Brugge (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 32, 136-138.

HILLEWAERT B. & ERVYNCK A. 1991, Leerlooierskuipen langs de Eekhoutstraat, In: VERMEERSCH, V. (ed.), *Jaarboek 1989-1990*, 109-123.

HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge.

HOLLEVOET Y. 1991, Merovingisch aardewerk, in: VERHAEGHE F. & HILLEWAERT B. m.m.v. DE GROOTE K. & HOLLEVOET Y., Aardewerk uit de Oude Burgfase. In: DE WITTE H. (RED.), *De Brugse Burg. Van grafelijke versterking tot moderne stadskern*, Archeo-Brugge 2, Brugge, 150-152.

HOLLEVOET Y. 2011A, Het wegennet, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, 42-45.

HOLLEVOET Y. 2011B, Romeinse vondsten en vindplaatsen tijdens de 1ste-3de eeuw n. Chr., in: De Inheems-Romeinse bewoning in Brugge en omstreken, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, 45-68.

HOLLEVOET 2011C, Het ruimere historisch kader, in: De Vroege Middeleeuwen in Noordwestelijk Vlaanderen, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, 96-110.

HOLLEVOET Y. & HILLEWAERT B. 1997/1998, Het archeologisch onderzoek achter de voormalige vrouwengevangenis *Refuge* te Sint-Andries/Brugge (prov. W. VL). Nederzettingssporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen, *Archeologie in Vlaanderen VII*, 197-207.

HOLLEVOET Y., HILLEWAERT B. M.M.V. BAETEMAN C., BASTIAENS J., CROMBÉ PH. & SERGANT J. 2011, De eerste mensen in een veranderend landschap, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, 14-35.

MEIJNS B. 2011, De eerste sporen van kerstening in de Vlaanderengouw, in: HILLEWAERT B. E.A. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, p.127.

NOTERDAEME J. 1957, De fiscus Snellegem en de vroegste kerstening in het westen van Brugge, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent XI*, 49-128.

Kaartenhuis Brugge

RYCKAERT M. 1991, Brugge. *Historische stedenatlas*. Brussel

RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, 45-68.

SOERS K. 1987, *Assebroek*. Archeologische Inventaris Vlaanderen IX, Gent.

VAN ACKER R. 1986, Prehistorische vondsten ten oosten van Brugge, *Westvlaamse Archaeologica* 2, 91-103.

Stadsarchief Brugge

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

VLIERMAN K. 2011, Een nieuwe blik op de boot van Brugge, in: HILLEWAERT B., HOLLEVOET Y. & RYCKAERT M. 2011, *Op het raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*, Brugge, 45-68.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017^E66
Onderwerp	Boeveriestraat 73
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/05/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/06/2017

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/06/2017

Plannummer	4
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Onderkelderde volumes
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/06/2017

Plannummer	5
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Contouren geplande garage
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/06/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	13
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	14
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09/2017

Plannummer	15
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Landschapsreconstructie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2011

Plannummer	16
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Reconstructie eerste helft 10 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2011

Plannummer	17
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Reconstructie centrum 11 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2011

Plannummer	18
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Reconstructie landschap tweede helft 10 ^{de}
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2011

Plannummer	19
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Reconstructie Brugse 12 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2011

Plannummer	20
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Stadsomwallingen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1991

Plannummer	21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Deventer
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1560

Plannummer	22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Marcus Geeraerds
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1562

Plannummer	23
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Sanderuskaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1641

Plannummer	24
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	F. De Wit
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1709

Plannummer	25
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Jan Lobbrecht
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1714

Plannummer	26
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	27
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Charles Senefelder
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1820

Plannummer	28
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Primitief Kadaster
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1830-1834

Plannummer	29
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	W. Crowe
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1850

Plannummer	30
Type plan	Grondplan
Onderwerp plan	Zonering Sint-Juliaans
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1843

Plannummer	31
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	32
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Kadasterkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1889

Plannummer	33
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Salmon
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1904-1907

Plannummer	34
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ministeriekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1950-1970

Plannummer	35
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Zicht op de Boeveriestraat
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1900

Plannummer	36
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Neogotische kapel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1952

Plannummer	37
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Neogotische kapel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1944

Plannummer	38
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Zicht op instituut Sint-Juliaans
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1924

Plannummer	39
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Sint-Juliaansgesticht
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1914

Plannummer	40
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Vernieuwde voorgevel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1932

Plannummer	41
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	42
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	43
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	44
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	45
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	46
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Onderkelderde volumes
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/06/2017

Plannummer	47
Type plan	Afbeeldingen
Onderwerp plan	Huidige toestand
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/09/2017

Plannummer	48
Type plan	Grondplan
Onderwerp plan	Schets verstoringen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	49
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Lokalisatie beerput
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/09/2017

Plannummer	50
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Lokalisatie beerput
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/09/2017

Plannummer	51
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Lokalisatie ondergrondse mazouttank
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/09/2017

Plannummer	52
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Hoogteverschil Boeveriestraat - speelplaats
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/09/2017

Plannummer	53
Type plan	GRB basiskaart
Onderwerp plan	Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart t.a.v. de aanwezige bodemverontreiniging
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/09//2017

Plannummer	54
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/06/2017

Plannummer	55
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal

Datum	12/09/2017
-------	------------

Plannummer	56
Type plan	Syntheseplan
Onderwerp plan	Syntheseplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017